

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

**ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
«Інтеграція України в систему світових
фінансів»**

Студента 2 курсу, 3м групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації «Міжнародні фінанси »

Дениченко Михайла
Юрійовича

Науковий керівник
д.е.н., професор

Волосович Світлана
Василівна

Керівник освітньо-професійної програми
д.е.н., професор

Кучер Галина
Вікторівна

Завідувач кафедри фінансів,
д.е.н., професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СВІТОВИХ ФІНАНСІВ.....	6
1.1. Сутність та склад світових фінансів.....	6
1.2. Еволюція світових фінансів.....	11
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМУ СВІТОВИХ ФІНАНСІВ.....	17
2.1. Інтеграційні процеси у фінансовій системі України в умовах глобалізації. 17	
2.2. Проблеми інтеграції України в систему світових фінансів	22
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМУ СВІТОВИХ ФІНАНСІВ.....	33
3.1. Домінанти інтеграції України в систему світових фінансів.....	33
3.2. Діджиталізація як інтеграція України в систему світових фінансів	46
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ВСТУП

Міжнародна економічна інтеграція (МЕІ) в наш час є найвищим ступенем глобалізації ринку. Вона укладає в себе різноманітними групами країн єдиного економічного простору з метою найбільш тісного союзу своїх національних господарств і освіти спільного ринку капіталів, трудових ресурсів, товарів, послуг, що призводить до об'єднання економіки країн, з подальшою уніфікацією економічної політики з рядом виражених наслідків.

Міжнародна економічна інтеграція - вкрай складне і багатостороннє явище. Інтеграція як міжнародний процес початку своє розвинуток з другої половини ХХ століття, чому супроводжували такі обставини, як еволюція факторів виробництва, науково-технічний прогрес, розвиток інформаційних технологій і глобалізація світової економіки. На сьогодні досить складно уявити успішне економічне розвиток країни, відокремленої від співпраці і торгівлі з іншими країнами. Міжнародна економічна інтеграція стала важелем сталого зростання добробуту народів. Тому, на наш погляд, дослідження проблем інтеграції України в світовий простір є актуальним питанням.

Проблеми інтеграції України в світовий фінансовий простір досліджували наступні вітчизняні вчені такі як Маркевич К., Козак Л.С., Тодощук А.В., Бакай В.Й., проте відсутні якісні дослідження розуміння сутності процесів глобалізації, стан міжнародної економічної інтеграції України в процесі виходу на світовий фінансовий простір.

Об'єктом роботи є інтеграційні процеси в Україні.

Предметом проекту є економічні відносини що виникають при інтеграції України в світовий фінансовий простір.

Метою роботи є дослідження проблем економічної інтеграції куди в світовий фінансовий простір . На основі вказаної мети виконуються наступні завдання:

- визначення теоретичної сутності міжнародної економічної інтеграції та її особливостей;
- Визначення ролі фінансового ринку в системі міжнародних відносин;
- Визначення впливу фінансової глобалізації на інтеграційні процеси;
- Проведення аналізу міжнародної економічної діяльності України;
- Визначення тенденцій розвитку процесів інтеграції України на міжнародних фінансових ринках;
- Визначення місця України у світовому фінансовому просторі;
- Виявлення проблем та перспектив імплементації фінансового ринку в глобальну фінансову систему;
- Визначення геофінансових пріоритетів України в процесі інтеграції.

Емпіричну основу дослідження становлять статті з мережі Інтернет, що відображають хронологію подій, пов'язаних з процесом міжнародної економічної інтеграції, наукові дослідження та наукові публікації на дану тему.

Методологічна основа дослідження. У процесі написання дипломної роботи застосовувався комплекс заходів наукового пізнання, серед яких: системний підхід, аналіз числових даних, статистичний метод, метод порівнянь і аналогій, а також узагальнення та інші.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у виявленні сутності інтеграційних процесів в Україні та трансформації в комплексі економіко-регулятивних та геокономічних зрушень.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливостях використання положень випускної кваліфікаційної роботи, її прикладних висновків при оптимізації планів для співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями. Окремі положення та матеріали роботи можуть використовуватися з метою прискорення інтеграції України в систему світових фінансів.

Випускна кваліфікаційна робота складається з , структурно складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СВІТОВИХ ФІНАНСІВ

1.1. .Сутність та склад світових фінансів

Термін «інтеграція» відноситься до процесу, за допомогою якого якості відносин між автономними соціальними одиницями (спорідненими групами, племенами, містами, профспілками, торговими асоціаціями, політичними партіями) змінюється таким чином, що порушує автономію кожного і робить його частиною більшої сукупності. У конкретно політичних дискусіях цей термін зарезервований для аналізу таких змін серед більш-менш «суверенних» політичних одиниць, а при вивченні міжнародних відносин цей термін обмежується аналізом кумулятивно мінливих відносин між державами, в результаті чого вони приймають якийсь новий центральний орган влади.

Історично така влада найчастіше накладалася військовою силою - групою-завойовників над переможеними. Для того, щоб відрізнити «інтеграцію» від примусового створення імперій, ми повинні зазначити, що ерозія місцевої автономії може базуватися на свідомих та добровільних рішеннях суб'єктів або бути результатом ненавмисних наслідків таких рішень, але вона ніколи не може спиратися на силу.

Прихильники сучасного напрямку економічної науки - неокласичного, в тому числі вчені Грищенко Є.С., Бабенко В.О., вважають, що міжнародна економічна інтеграція існувала на всіх етапах економічного співробітництва між країнами, розрізняючи лише за формою вираження, яка і втілюється в державному та міжнародному законодавстві [1, 10]. Саме розвиток інтеграційних процесів в світовому співтоваристві і зумовило їх поетапний характер.

В основі процесу економічної інтеграції лежать такі фактори (причини): поглиблення міжнародного поділу праці; бурхливий розвиток міжнародних економічних відносин; зростаюча інтернаціоналізація економік країн світу; прискорення темпів науково - технічного прогресу; підвищення ступеня відкритості національних економік.

Інтеграція йде одночасно і на загальносвітовому рівні, і на рівні окремих регіонів. Для стимулювання цього об'єктивного процесу створюються спеціальні наднаціональні економічні організації, що регулюють світову економіку і частина економічного суверенітету у національних держав.

Міжнародна економічна інтеграція пройшла в своєму розвитку чотири етапи: вихід національних товарів на світовий ринок; вихід національних факторів виробництва (капіталу і робочої сили) на світовий ринок; вихід на світову арену ТНК і регіональних міжнародних утворень; глобалізація.

Економічна інтеграція - це домовленість між державами, яка, як правило, включає зменшення або усунення торгових бар'єрів та координацію монетарної та фіскальної політики. Економічна інтеграція спрямована на зменшення витрат як для споживачів, так і для виробників та збільшення торгівлі між країнами, що беруть участь в угоді.

Економічну інтеграцію іноді називають регіональною інтеграцією, оскільки це часто відбувається серед сусідніх держав. Внаслідок цього в межах інтеграційного об'єднання складається єдиний ринковий простір, де розгортається вільна конкуренція. Завдяки цьому всі країни виграють на підвищенні продуктивності праці, а так само на економії витрат на митний контроль за зовнішньоекономічними зв'язками.

Коли регіональні економіки домовляються про інтеграцію, торгові бар'єри падають, а економічна та політична координація зростає.

На вищій стадії відбувається гармонізація та уніфікація економічної, соціальної та валютної політики, встановлення наднаціональної влади [2, с. 31]

Переваги економічної інтеграції діляться на три категорії: торгові вигоди, зайнятість та політична співпраця.

Більш конкретно, економічна інтеграція, як правило, призводить до зниження витрат на торгівлю, поліпшення доступності товарів і послуг та їх більш широкого вибору, а також підвищення ефективності, що призводить до більшої купівельної спроможності.

Можливості працевлаштування, як правило, покращуються, оскільки лібералізація торгівлі веде до розширення ринку, обміну технологіями та транскордонних інвестицій.

Політична співпраця між країнами також може покращитись завдяки посиленню економічних зв'язків, які стимулюють мирне вирішення конфліктів та призводять до більшої стабільності.

Незважаючи на переваги, економічна інтеграція має свої витрати. Вони поділяються на дві категорії:

Відвернення торгівлі. Тобто торгівля може бути спрямована від нечленів до членів, навіть якщо це економічно згубно для держави-члена.

Ерозія національного суверенітету. Від членів економічних спілок, як правило, вимагається дотримання правил торгівлі, монетарної політики та фіскальної політики, встановлених невибраним органом, що визначає зовнішню політику.

Фахівці в цій галузі визначають сім етапів економічної інтеграції: зона пільгової торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, економічний і валютний союз, а також повна економічна інтеграція. Заключний етап являє собою повну гармонізацію фіскальної політики та повний валютний союз.

Волошко Н.О. виділив п'ять форм міжнародної економічної інтеграції, одночасно виступають і як послідовні стадії сходження інтеграції від нижчого до вищого:

- 1) зону вільної торгівлі,
- 2) митний союз,
- 3) загальний ринок,
- 4) економічний союз;
- 5) тотальна економічна інтеграція [8, с.27].

Кожна наступна стадія міжнародної економічної інтеграції відрізняється від попередньої більш високим ступенем лібералізації руху факторів виробництва в рамках інтеграційного об'єднання.

Оскільки економісти та політики вважають, що економічна інтеграція приносить значні вигоди, багато установ намагаються виміряти ступінь економічної інтеграції між країнами та регіонами. Методологія вимірювання економічної інтеграції, як правило, включає безліч економічних показників, включаючи торгівлю товарами та послугами, транскордонні потоки капіталу, міграцію робочої сили та інші. Оцінка економічної інтеграції також включає заходи інституційної відповідності, такі як членство в профспілках та сила інституцій, які захищають права споживачів та інвесторів.

Економічну інтеграцію можна класифікувати на п'ять адаптивних рівнів, кожен із яких присутній у світовому ландшафті:

Вільна торгівля. Тарифи (податок на імпортовані товари) між країнами-членами значно зменшені, деякі взагалі скасовані. Кожна країна-член зберігає свої тарифи щодо третіх країн. Загальною метою угод про вільну торгівлю є розвиток економіки від масштабу та порівняльних переваг, сприяння економічній ефективності.

Митний союз. Встановлює загальні зовнішні тарифи серед країн-членів, маючи на увазі, що однакові тарифи застосовуються до третіх країн; досягається спільний режим торгівлі. Спеціальні профспілки особливо корисні для вирівнювання конкурентних умов та вирішення проблеми реекспорту (використання пільгових тарифів в одній країні для в'їзду в іншу країну).

Спільний ринок. Послуги та капітал можуть вільно пересуватися в межах країн-членів, розширюючи масштаби економіки та порівняльні переваги. Однак кожен національний ринок має свої власні правила, такі як стандарти на продукцію.

Економічний союз (єдиний ринок). Усі тарифи скасовуються для торгівлі між країнами-членами, створюючи єдиний ринок. Існує також вільне пересування робочої сили, що дає можливість працівникам у країні-члені переїжджати та працювати в іншій країні-члені. Грошово-кредитна та фінансова політика між країнами-членами гармонізована, що передбачає рівень політичної інтеграції. Подальший крок стосується валютного союзу, де використовується спільна валюта, наприклад, з Європейським Союзом (євро).

Політичний союз. Представляє потенційно найдосконалішу форму інтеграції із загальним урядом і якщо суверенітет країни-члена значно зменшився. Є лише в національних державах, таких як федерації, де є центральний уряд та регіони (провінції, штати тощо), що мають рівень автономії.

Зі збільшенням рівня економічної інтеграції зростає і складність її регулювання. Це передбачає набір численних нормативно-правових актів, правоустановчих та арбітражних механізмів для забезпечення дотримання імпортерів та експортерів. Складність пов'язана із ціною, яка може підірвати конкурентоспроможність територій, що перебувають під економічною інтеграцією, оскільки це забезпечує меншу гнучкість національної політики. Деволюція економічної інтеграції могла б відбутися, якщо складність та обмеження, які вона створює, включаючи втрату суверенітету, більше не вважатимуться її членами прийнятними.

Міжнародна економічна інтеграція найбільші ризики несе для що розвиваються і економічно відсталих країн.

Для цих груп країн економічна інтеграція є, з одного боку, життєво важливим фактором розвитку, але, з іншого - несе їм ряд руйнівних наслідків - це втрата національних цінностей і культури, вивезення спекулятивного капіталу, ризик втрати політичного суверенітету, зниження рівня національної безпеки.

1.2. Еволюція світових фінансів

Процес глобалізації сприяє проявам тих кардинальних змін, які відбуваються на світовому ринку. Саме тут фінансовий капітал є тим самим чинником, який стирає межі національних економік.

Глобалізація – це найвищий рівень взаємодії і взаємопроникнення національних економічних систем, який означає повну втрату будь-якої економічної самостійності, зміну та ослаблення функцій національної держави, активізацію діяльності транснаціональних утворень.

Більшість країн вважають інтеграцію потужним інструментом свого політико-економічного домінування; країни, що розвиваються бачать в ній можливість зміцнити свої позиції на світовій економічній арені і краще захистити свої національні інтереси в умовах глобалізації світової економіки [22].

Глобалізація відбувається в сильно поляризованій світовій архітектурі в плані економічної потужності і можливосте, що є потенційним джерелом ризиків, проблем і конфліктів. Кілька провідних країн контролюють значну частину виробництва і споживання, в них формуються "центри економічного тяжіння капіталів». Їх внутрішні пріоритети і ціннісні орієнтири накладають відбиток на всі найбільші сфери інтернаціоналізації.

Експертами Банку міжнародних розрахунків проведено дослідження формування найбільших економічних (в першу чергу фінансово-банківських) центрів в світі. В результаті ними доведено, що такими центрами виступають

Великобританія, Швейцарія, Німеччина, Франція, США, які взаємопов'язані між собою в різній мірі і мають пересічні зони впливу.

Відзначимо, що практично неможливо визначити підпорядкованість національних економік якомусь центру: у наявності існування взаємозв'язків між регіональними центрами одного континенту, між регіональними центрами різних континентів і між регіональними та світовими центрами, між світовими центрами. В рамках цього дослідження бачиться можливим простежити дані взаємозв'язку через відстеження обсягів транскордонних інвестицій між регіонами і розмірів національних фінансових активів.

Інтеграція в рамках Європейського союзу (ЄС) полегшила економічну регіоналізацію на континенті, в результаті чого частка Європи в глобальних транскордонних потоках різко зросла з 50% в 1996 році до приблизно 70% в 2005 році, проте залишається нижче 60% в 2010 році. Значення розвинених країн Азії як великого постачальника валових потоків капіталу дещо знизилося при ослабленні позицій Японії в останнє десятиліття, хоча вона і залишається важливим джерелом фінансових коштів. У той же час з 2000 року суттєво зріс внесок Азії в транскордонні потоки капіталу, джерелом яких є країни з ринком, що формується, нові індустріальні країни (САР Гонконг, Корея, Сінгапур і провінція Китаю Тайвань) і нафтовидобувні країни [7].

Найбільш сильні зв'язки були між фінансовими центрами Великобританії, Західній Європи і США, при цьому найбільшу кількість зв'язків - у США, тоді як Великобританія та фінансові центри Західної Європи гірше пов'язані з фінансовими центрами на інших континентах. Відзначимо, що Росія і країни Східної Європи пов'язані з іншими фінансовими центрами.

Аналіз тенденцій чистих потоків капіталу дозволяє виявити помітний зсув в структурі загальносвітового балансу активів і пасивів. За останні п'ять років країни з формується ринком як група перетворилися в стійких чистих експортерів капіталу і стали значущим класом інвесторів до країн з розвиненим

ринком, причому відтік капіталу з цих країн є дзеркальним відображенням дефіциту зовнішнього фінансування США [16].

Однак таке переміщення капіталу з країн з ринком, що формується в країни з розвиненим ринком відбувається в основному через розміщення резервів центральних банків азіатських країн і фондів суверенного багатства, головним чином країн - експортерів нафти.

Приватний капітал перетікає також з країн з розвиненим ринком в країни з формується ринком, у міру того як інституційні інвестори, банки і корпорації все в більшій міру направляють свої зростаючі фінансові активи на міжнародні інвестиції в цілях диверсифікації та підвищення скоригованої з урахуванням ризику прибутковості.

Таким чином, у наявності протилежний рух потоків капіталу. Що стосується його структури, то найбільш значним було зростання портфельних потоків, головним чином боргових зобов'язань, і транскордонних банківських операцій.

Що стосується конкурентних відносин між глобальними центрами, то їх співвідношення і взаємозв'язку володіють певною стійкістю, обумовленою тривалою історією їх існування. Дані процеси однозначно приведуть до модифікації напрямків і темпів регіональної економічної інтеграції.

В умовах глобалізації та трансформації економік країн, що інтегруються до тіснішої і відкритої співпраці вироблення найбільш ефективного механізму економічної взаємодії стає пріоритетним напрямком розвитку регіональної економічної інтеграції країн. Сучасний розвиток економіки не дозволяє країнам, активно залученим в процеси інтеграції, залишатися ізольованими від глобальних процесів [28].

Особливість інтеграційних процесів на міжнародному рівні полягає в прагненні різних, а часто і діаметрально протилежних культур об'єднатися.

Наявні відмінності в історико-культурному, економічному і політичному розвитку економік не дозволяють створити єдину інтеграційну модель світового господарювання. Тому сучасна світова економічна архітектура являє собою складну систему, що складається з регіональних об'єднань країн, блоків і союзів, переплєтених між собою різними сполучними ланками, інтеграційними інститутами та іншими елементами міжнародної економічної інтеграції.

Отже, з огляду на соціально-культурну різноманітність держав, однією з найбільш прийнятних форм співпраці залишається регіональна економічна інтеграція, ефективнішим чином дозволяє посилити економічну взаємодію з урахуванням підтримки національних інтересів в рамках певної території. Крім того, процеси регіональної економічної інтеграції сприяють формуванню єдиного економічного простору як однієї з найбільш ефективних інтеграційних форм.

Так, найбільш яскравим прикладом формування і функціонування єдиного економічного і валютного простору в сучасній світовій економіці є Європейський союз, до складу якого в даний час входить 27 європейських держав, що мають в обігу єдину валюту - євро (введений в обіг в 1999 році). З моменту введення єдиної валюти в країнах ЄС значно збільшився зростання інвестицій, покращився бізнес-клімат, підвищився споживчий попит, який привів до підвищення цін і збільшення заробітних плат.

В зв'язку з тим, що лібералізація ринку капіталу в країнах відбувається в рамках більш масштабної програми економічних реформ, виявити конкретний вплив фінансової інтеграції на економічний розвиток складно. Відмінності в наслідках фінансової глобалізації для країн з різним рівнем розвитку дозволить виявити основні фактори, які визначають ймовірність здійснення позитивного впливу на економіку інтеграції в світову фінансову систему:

- Розвиток фінансового сектору. Розвиток внутрішнього фінансового ринку дозволяє коректувати наслідки надлишкового притоку чи відтоку

капіталу з країни та сприяє напрямку фінансових потоків в конкурентні проекти, підвищуючи ефективність інвестицій, що в кінці позитивно впливає на темпах економічного розвитку.

- Якість інститутів. Розвиток внутрішніх інститутів дозволяє перенаправити потоки інвестицій з більш спекулятивних форм в більш стабільні – ПП, демонструючи міжнародним інвесторам захист прав власності, обов'язкове виконання контрактів та прозорість ведення бізнесу в країні.

- Стабільність макроекономічної політики. В відсутності ефективної макроекономічної політики відкриття міжнародним інвесторам фінансового ринку країни може привести до надлишкового накопичення займів на зовнішніх ринках, різким коливанням потоку капіталів, що посилить ризики фінансової кризи.

- Інтеграція торгівлі. Під час активного залучення в міжнародну торгівлю зменшується вірогідність накопичення країною значного обсягу спекулятивних інвестицій, які можуть бути виведені з ринку в короткі терміни в періоди нестабільності, ускладнюючи негативні наслідки спаду. Крім того, інтеграція торгівлі може допомогти країні відновити підйом економіки, збільшуючи експорт.

Серед основних можливих позитивних наслідків глобалізації можна виділити її стимулюючий вплив на економічне зростання та зменшення волатильності споживання та випуску під час підвищення фінансової відкритості країни.

У сучасній економічній літературі ставлення до глобалізації неоднозначне. Відомі українські вчені відзначають в глобалізації небезпеку для країни. Так, академік НАН України Грищенко Є.С стверджує, що на ґрунті глобалізації відбувається загрозна деформація фінансово-ринкових механізмів [10].

Не менш категоричну точку зору з цього приводу має і член-кореспондент НАН України Батракова Т.І., на його думку, глобальний капітал породжує потужні спекулятивні фінансові потоки, які руйнують економіку слабких держав і дестабілізують ринки навіть сильних країн [5, с.708]. Розвиток процесів глобалізації та міжнародної інтеграції безпосередньо відбивається і на національній економіці України, що робить актуальною проблему забезпечення національної безпеки країни при посиленні міжнародних зв'язків.

Одним з факторів поглиблення фінансової глобалізації, в сучасних умовах, є експорт капіталу.

Злиття фінансового капіталу з промисловим капіталом, і утворення на цій основі інтегрованих корпоративних структур відображає тенденції розвитку світової економіки. Взаємозалежність основних видів капіталів досягла такої міри, що їх автономне існування не представляється можливим.

Можливим способом подолання негативних наслідків глобалізації можуть виступати інтеграційні процеси, які на національному рівні можуть проявлятися в формах створення промислово-фінансових груп, спільних з іноземними інвесторами підприємств, територіальних і галузевих інтегрованих структур малого і середнього бізнесу і повинні розвиватися в напрямку подолання основних перешкод для входження України в економічне міжнародне співтовариство.

Розширення Європейського Союзу ставить перед Україною два основних завдання. Перше з них - необхідність прискорення економічних реформ в цілому і реструктуризація виробництва. Можливість скористатися позитивними ефектами розширення визначається рівнем і динамікою розвитку української економіки, її здатністю швидко адаптуватися до змін на міжнародних ринках. Друге завдання полягає в необхідності пошуку нової моделі співробітництва з розширеним Європейським Союзом. Рішення даних завдань передбачає відповідні внутрішні заходи так і відповідні кроки з боку ЄС [29].

Саме великі інтегровані структури можуть стати локомотивами, здатними вивести економіку з кризи, інтегрувати в європейське і світове господарство. Однією з форм прояву інтеграційних процесів є створення інтегрованих підприємницьких структур, промислово-фінансових груп і фінансово-корпоративних об'єднань.

Основна причина інтеграції підприємств полягає в прагненні отримати і посилити синергетичний ефект, тобто взаємодоповнююче дію активів двох або декількох господарюючих суб'єктів, сукупний результат яких перевищує суму результатів окремих дій цих компаній.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМУ СВІТОВИХ ФІНАНСІВ

2.1. Інтеграційні процеси у фінансовій системі України в умовах глобалізації

Фінансові ринки забезпечують можливість появи внутрішніх активів і внутрішніх зобов'язань. На цих ринках здійснюється вільний обмін одних об'єктів торгівлі на інші, а також їх обмін на зовнішні фінансові активи. На них звертаються і зафіксовані на папері контракти і вимоги. Фінансові ринки доповнюють ринки, на яких звертається «реальне» майно [9].

В рамках нової інституційної теорії роль фінансового ринку України в суспільному відтворенні зв'язується в першу чергу зі здатністю його інститутів концентрувати і транслювати інформацію, зменшувати інформаційну асиметрію і мінімізувати трансакційні витрати. Дана теорія виходить з того, що інформація про ефективність використання ресурсів, розпорошена між економічними агентами, консолідується фінансовим ринком. При цьому, чим більший обсяг ресурсів залучений в ринковий обмін і опосередкований зверненням фінансових інструментів, тим вище інтенсивність протікання господарських процесів і нижче трансакційні витрати. У цьому контексті фінансовий ринок трактується як сукупність інститутів, здатних концентрувати і транслювати інформацію, зменшувати інформаційну асиметрію і внаслідок цього мінімізувати трансакційні витрати.

Глобалізація фінансових ринків є об'єктивним і природним процесом розвитку ринкової світової економіки.

Фінансові ринки перестали носити національний характер завдяки дешевій робочій силі, Азія перетворилася у виробничу площадку для всього

світу. Інвестиційні кошти стали переміщатися на Схід, а звідти у вигляді матеріальних цінностей назад на Захід.

Фінансові ринки є одним з об'єктів фінансової інтеграції. У сучасній глобалізується економіці вже можна говорити про інтеграцію фінансових систем, так як інтеграційні процеси охоплюють і ринки, і інститути, і інфраструктуру фінансових відносин [3].

Існує відмінність між розумінням фінансової інтеграції де-юре і де-факто. Якщо юридично цей термін вживається в нормативної документації в зв'язку з політикою лібералізації руху капіталу, то фактично фінансова інтеграція являє собою потоки капіталу, обсяги яких залежать від проведеної країнами фінансової політики, але в реальності можуть відрізнятися від контрольних показників.

Існують три форми інтеграції фінансового ринку(табл1.1):

- функціональна;
- регіональна (географічна);
- міжнародна (транскордонна).

Таблиця 1.1

Форми інтеграції фінансового ринку [7]

Форма	Характеристика
Функціональна	Пов'язана зі зменшенням операційних витрат фінансових інститутів через розширення спектра послуг. Виражається в появі на місці спеціалізованих інститутів універсальних, що надають диверсифікований спектр послуг
Регіональна	Пов'язана з прискоренням технологічного прогресу, поширенням інтернет-мереж у фінансовій системі і розширенням географічних кордонів впливу фінансових інститутів. Виражається в поширенні в раніше недоступні регіони широких мереж відділень фінансових інститутів, банкоматів і появу фінансових інститутів з світовою популярністю
Міжнародна	Пов'язана з поняттями інтернаціоналізації, фінансових інновацій і

	сек'юритизації. Виражається в високому рівні глобального переміщення капіталу і сприяння вільному переміщенню капіталу та фінансових послуг через національні кордони
--	---

Джерело: складено автором на основі [12]

Передумови виникнення глобалізації пов'язані з розумінням наростання загальної взаємопов'язаності світу: міжнародна кооперація у виробничій сфері, в розробці і впровадженні науково-технічних досягнень, інтенсифікація діяльності на морських просторах, в повітрі і космосі, вплив окремих країн на екологію величезних регіонів світу. Всі виявлені процеси вимагають постійного міжнародного співробітництва та формування єдиної стратегії управління. Наслідком цього є формування єдиного інформаційного середовища.

Поява нових фінансових потоків і глобалізація фінансових ринків призвели до лобіювання інтересів ТНК, ТНБ у всьому світі. Наслідком цього є проведення політики лібералізації національних фінансових ринків зі зміною правових норм роботи національних ринків і зближенням національних нормативно-правових актів.

За останні роки спостерігається позитивна динаміка збільшення обсягів прямого інвестування в країни, що розвиваються зі зменшенням обсягів в економічно розвинуті країни. Пов'язано це з можливістю отримання високих доходів.

Глобалізація фінансових ринків виражається в тому, що міжнародні фінансові ринки істотно розширилися, а обсяги угод на валютному ринку і ринках капіталу помітно зросли. Прогрес в інформаційних і телекомунікаційних технологіях, лібералізація ринків капіталу і розробка нових фінансових інструментів, безумовно, і далі будуть стимулювати зростання міжнародних потоків капіталу, що веде до розширення і підвищення ефективності міжнародних фінансових ринків.

На думку Н.А. Малкіна, найбільше сальдо накопичених прямих іноземних інвестицій за кордон (різниця між зарубіжними інвестиціями країни і

іноземними інвестиціями всередині неї) припадає на такі країни, як США, Великобританія, Японія, Франція, Німеччина, Нідерланди і Швейцарія [10].

Країни з країнами, що розвиваються фінансовими ринками (Китай, Саудівська Аравія, Бразилія, Індія, Туреччина), які претендують на роль нового світового фінансового центру, і нові індустріальні країни Азії (Гонконг, Сінгапур) на даний момент часу мають негативну накопичену позицію за прямими іноземними інвестиціями.

Сучасний глобальний фінансовий ринок оцінюється рядом характеристик:

- сумарні грошові потоки фінансового ринку в довгостроковому періоді збережуть тенденцію зростання, що збільшить їх вплив на світову економіку, одночасно з цим динаміка руху капіталів в короткостроковому плані призведе до збільшення ризику неліквідності ринків;
- підвищення мобільності фінансових ресурсів призведе до зниження різниці процентних ставок на різних регіональних ринках, знижуючи можливості арбітражних операцій;
- одночасний вплив вищевказаних чинників призведе до синхронізації руху цін активів на міжнародному ринку, наслідком цього буде ослаблення міжнародної диверсифікації прямих інвестицій між національними фінансовими ринками.

Для підвищення рівня глобалізації фінансових ринків національним урядам необхідно проводити заходи щодо створення сприятливого інвестиційного клімату, заснованого на створенні ефективної інфраструктури та законодавчого забезпечення інвестиційних механізмів. Це пов'язано з тим, що зростання іноземних інвестицій в національну економіку підвищує її конкурентоспроможність і є головним джерелом економічного зростання [41].

Глобалізація фінансових ринків, а зокрема інвестиційного ринку, відбувається на підставі транснаціоналізації комерційних зв'язків на товарних

ринках і, як наслідок, на фінансових ринках. Це призводить до залучення держав до світових інтеграційним процесам.

Однак багато держав прагнуть в першу чергу сформувати співробітництво з регіональними структурами. Міжрегіональне співробітництво дозволяє виводити на існуючі ринки нові товари і послуги, використовуючи для цієї мети великий функціонуючий капітал, одночасно з цим воно скорочує часовий лаг прийняття організаційних і адміністративних рішень, тому що міжрегіональне співробітництво дозволяє визначати більш конкретні інвестиційні цілі і завдання, що стоять перед регіональними структурами.

Глобалізації фінансових ринків дає можливість потенційним інвесторам використовувати ресурси поза межами економічної території держави. Ця можливість виявляється при лібералізації фінансових ринків з одночасним посиленням активності учасників цих ринків у великих світових фінансових центрах на підставі технології формування і поширення фінансової інформації. Підвищення ефективності роботи міжнародних комп'ютерних мереж дає можливість інвестору миттєво відстежувати вплив останньої інформації на характеристики ризику та прибутковості власних портфелів, що дозволяє знаходити оптимальні для інвестора рішення.

Глобалізація сучасних фінансових ринків дозволила виявити тенденцію в поведінці інвесторів - найбільшу питому вагу на сьогоднішній день на фінансовому ринку займають інституційні інвестори, які поступово витісняють індивідуальних інвесторів.

На фінансових ринках всього світу спостерігається зростання впливу великих інститутів.

На відміну від роздрібних інвесторів, інституційні інвестори більш охоче йдуть на розміщення активів за кордоном. Це дозволяє їм поліпшити характеристики ризику і прибутковості своїх портфелів, що включають цінні

папери закордонних емітентів. Потенційні переваги глобальних інвестицій ще більше підвищили значимість глобальних фінансових ринків в очах інвесторів.

2.2. Проблеми інтеграції України в систему світових фінансів

У сучасному світі однією з основних рушійних сил економічного розвитку виступає міжнародна торгівля, яка є сферою міжнародних економічних відносин і являє собою сукупність зовнішньої торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці всіх країн світу. Для окремої країни участь у міжнародній торгівлі набуває форми зовнішньої торгівлі, тобто це торгівля однієї країни з іншими країнами світу, яка складається з двох зустрічних потоків товарів та послуг: оплачуваного вивезення (експорту) та ввезення (імпорту). Розглянемо динаміку зовнішньої торгівлі України за 2013-2019 роки на рис. 2.1.

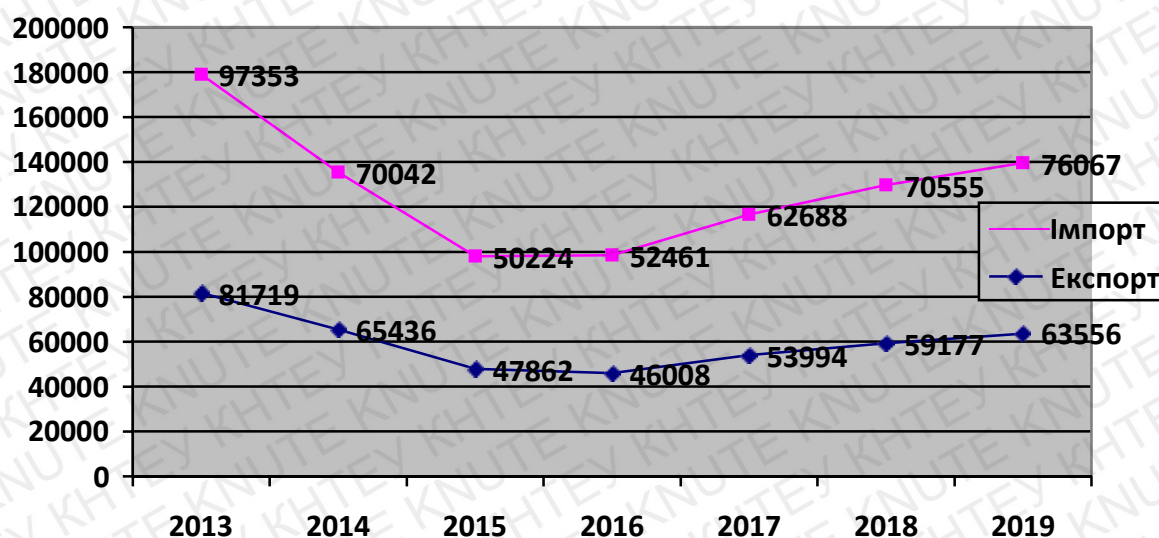

Рис.2.1. Динаміка зовнішньої торгівлі України за 2013-2019 роки, млн. дол

Джерело: складено автором на основі [12]

Дані рис.2.1 показують, що експорт товарів і послуг в Україні зменшувався з 2013 по 2015 рік, але вже у 2016 році почалось поступове його

зростання. Так, експорт у 2019 році порівняно з 2015 роком збільшився на 25843 млн. дол., проте порівняно з 2013 зменшився на 21286 млн. дол.

Імпорт товарів і послуг мав відповідну тенденцію. Так, у 2015 році він зменшився порівняно з 2013 роком на 33857 млн. дол. а у 2019 році виріс порівняно з 2015 роком на 15694 млн. дол.

Розглянемо в табл.2.1. зовнішньоторговельний баланс України за 2013-2019 роки.

Таблиця 2.1

Зовнішньоторговельний баланс України за 2013-2019 роки

Роки	Номінальний ВВП, млн. грн.	Експорт, млн. грн.	% до ВВП	Імпорт, млн грн	% до ВВП	Сальдо, млн грн
2013	1454931	681899	46,9	805662	55,4	-123763
2014	1566728	770121	49,2	834133	53,2	-64012
2015	1979458	1044541	52,8	1084016	54,8	-39475
2016	2383182	1174625	49,3	1323127	55,5	-148502
2017	2982920	1430230	47,9	1618749	54,3	-188519
2018	3558706	1608890	45,2	1914893	53,8	-306003
2019	3974564	1636416	41,2	1947599	49,0	-311183

Джерело: складено автором на основі [11]

Дані табл. 2.1 свідчать, що в Україні спостерігається хронічне випередження імпорту над експортом, тобто за досліджуваний період відмітимо від'ємне сальдо платіжного балансу. При цьому від'ємне сальдо постійно зростає та у 2019 році вже досягнуло -311183 млн. грн.

Розглянемо географічну структуру зовнішньоторговельної діяльності в Україні за 2013-2019 роки в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз географічної структури зовнішньоторговельної діяльності в Україні за 2013-2019 роки, млн. дол.

Рік	СНД	Європа	ЄС	Азія	Африка	Америка	Австралія і Океанія
1	2	3	4	5	6	7	8
2013	15771.8	11440.7	10950.3	11440.7	2451.57	1634.38	28.4
2014	11778.5	9161.04	9030.17	9030.17	2617.44	1112.41	29.8
2015	6461.37	7657.92	6700.68	6604.96	22016.5	5934.89	50.9
2016	4370.76	7361.28	7361.28	6901.2	2300.4	414.072	40.1
2017	4045.8	9278.37	9062.59	7929.77	2589.31	490.89	23.5
2018	4142.39	10651.9	7693.01	8284.78	2367.08	710.124	13.6
2019	4131.14	11440.1	12075.6	11440.1	2542.24	63.556	18.3
Імпорт							
2013	21319.6	28566.2	27046.5	15237.3	749.8	4339.9	93.7
2014	17276.9	22383	21069.1	5429.4	679.9	3021.5	182.2
2015	7884.8	16665.3	15330.2	7235.8	601.7	2336.6	169.6
2016	6565.4	17670.2	17140.8	7920.5	448.7	2594.8	120.6
2017	9277.9	21922	20799	6676.4	819	2913.6	280.1
2018	9209.01	24370.8	23216.5	10917.3	659.9	2111.6	70.3
2019	10367	25362.8	25002.5	12823.3	520.3	1926	65.1

Джерело: складено автором на основі [11]

Дані табл. 2.2 показують, що в структурі експорту та імпорту України за досліджуваний період переважають країни ЄС.

Представимо на рис.2. 3. Топ-15 торговельних партнерів України у 2019 році.

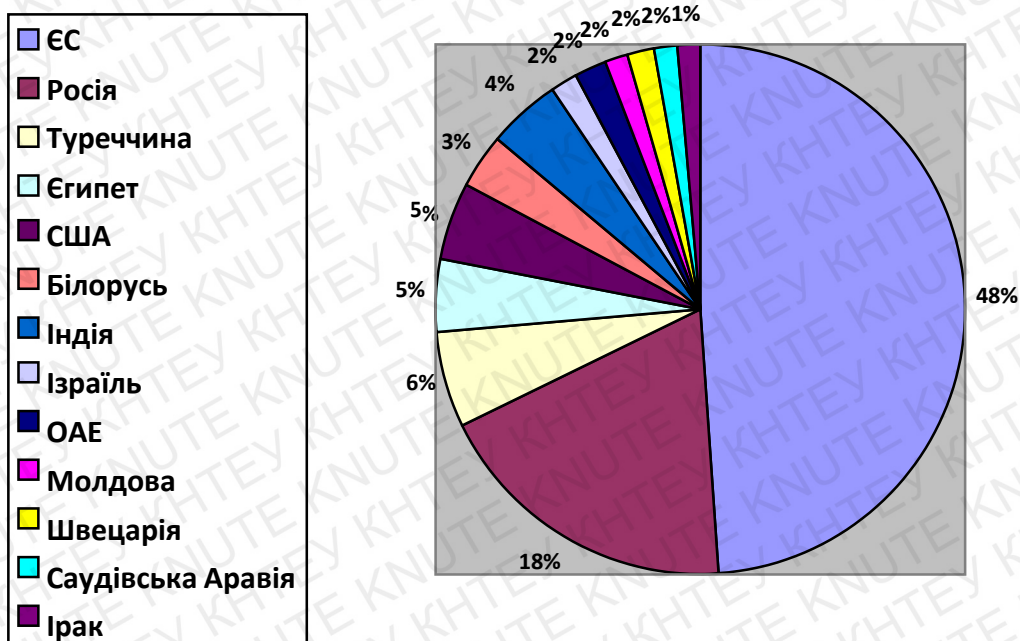

Рис.2.2 Топ-15 країн торговельних партнерів України у 2019 році

Джерело: складено автором на основі [12]

Представимо на рис.2.3. динаміку експорту та імпорту України з країнами ЄС за 2013-2019 роки.

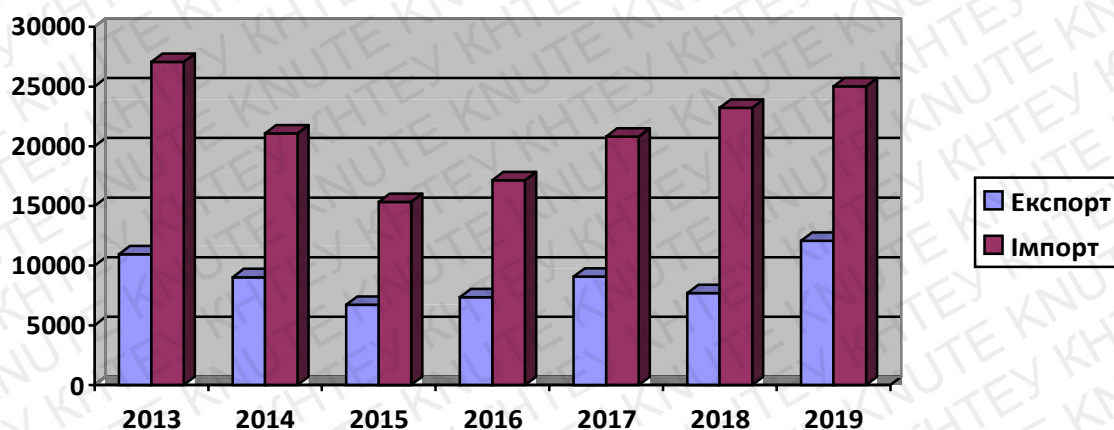

Рис.2.3. Експорт та імпорт товарів та послуг з країнами ЄС у 2013-2019 рр.,
млн дол. США

Джерело: складено автором на основі [12]

Дані рис.2.3 показують, що в структурі зовнішньоекономічної діяльності України з країнами ЄС переважає імпорт, створюючи негативне сальдо

торговельного балансу. Коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів та послуг на протязі п'яти років майже не змінювався, увесь час мав тенденції до зростання, проте все ще залишається меншим за одиницю. У 2016 році знизився до 0,81, а у 2018 році зріс до 0,91.

Розглянемо структуру міжнародної економічної торгівлі України в розрізі товарів та послуг на рис.2.4.

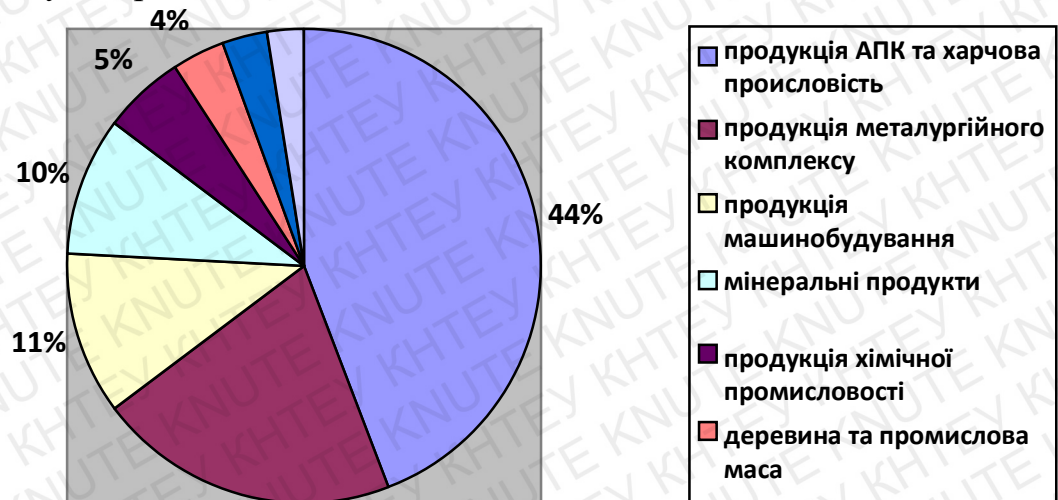

Рис.2.4. Структура експорту України у 2019 році

Джерело: складено автором на основі [12]

Дані рис. 2.4 показують, що в структурі експорту України переважає продукція АПК та харчова промисловість, а на другому місці продукція металургійного комплексу. Серед даної продукції за даними Державної статистики України у 2019 році значно зріс експорт кукурудзи на 1712,2 млн. дол., пшениці – на 654 млн. дол., руди - на 335,2 млн. дол., насіння свиріпи – на 271,5 млн. дол.

Важливою проблемою в зовнішньоторговельних відносинах України з країнами ЄС є те, що за європейськими критеріями більшість українських товарів не може конкурувати на ринках ЄС. Ураховуючи цей факт, Україна має перспективи збільшення обсягів торгівлі з країнами Азії: Індією, Китаєм, Іраном, Саудівською Аравією, Туреччиною, Ізраїлем та ін. [5]. Нині на азійських ринках Україна представлена переважно продукцією чорної

металургії, добривами, рослинною олією та зерном. До країн Азії значними обсягами експортується і продукція вітчизняного високотехнологічного машинобудування

Розглянемо структуру міжнародної економічної торгівлі (імпорту) України в розрізі товарів та послуг на рис.2.5.

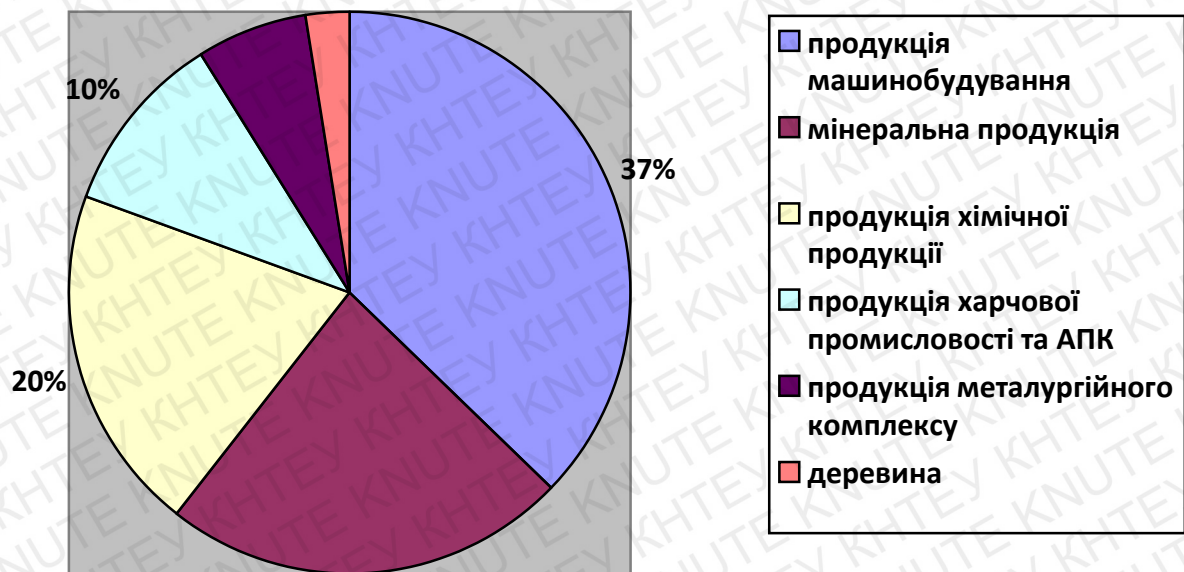

Рис.2.5. Структура імпорту в Україні у 2019 році

Джерело: складено автором на основі [12]

Дані рис.2.5. показують, що в структурі імпорту найбільшу питому вагу займає продукція машинобудування та мінеральна продукція.

Факторами формування зовнішньоекономічної торгівлі в Україні за досліджуваний період є:

- значна сировинна спрямованість українського експорту та суттєва залежність вітчизняних підприємств від зовнішнього ринку збуту, враховуючи існуючу суттєву волатильність кон'юнктури світових ринків, робить обсяг надходження валютних ресурсів від здійснення експорту дуже вразливим від зовнішніх цінових коливань;

- продовження торговельної агресії Росії (дія ембарго та інших обмежень щодо поставок на російський ринок українських товарів, заборона з боку Росії транзиту її територією товарів українського походження до третіх країн);
- продовження військової агресії Росії проти України;
- системні проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності (відшкодування ПДВ, митне та податкове законодавство).

Далі розглянемо міжнародний рух капіталу як основного з елементів міжнародної економічної діяльності.

Прямі іноземні інвестиції — найбільш бажана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління, тощо.

Розглянемо в табл.2.3. динаміку прямих іноземних інвестицій в Україні та з України.

Таблиця 2.3

Динаміка прямих інвестицій в Україну та з України за 2015-2019 роки,
млрд. дол..

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення19/15
Прямі іноземні інвестиції в Україну	2961	3284	2020	2355	3070	109
Прямі іноземні інвестиції з України	-51	16	8	-5	648	699
Сальдо	3012	3268	2194	2360	2422	-590

Джерело: складено автором на основі [12]

Дані табл.2,3 свідчать, що прямі інвестиції в Україну у 2016 році порівняно з 2015 роком зросли, але з 2017 року до 2019 року спостерігалась зворотна тенденція, проте динаміка зростання досить мала.

Несприятливий інвестиційний клімат України стримує діяльність зарубіжного інвестору через військові операції на сході країни та окупацію Криму, недосконалість законодавчої бази, політичну нестабільність, кризи

уряду, корупцію, несприятливу економічну ситуацію, а саме погіршення макроекономічних показників країни, високий рівень інфляції та значні коливання валютних курсів.

На посилення інтересу інвесторів до України варто очікувати лише у разі збереження високої динаміки економічних і управлінських реформ, оскільки значний перелік бар'єрів та перешкод все ще залишається актуальним.

Розглянемо в табл.2.4 структуру прямих іноземних інвестицій за різними галузями в Україні.

Таблиця 2.4

Прямі іноземні інвестиції в економіку України за видами економічної діяльності, млн. дол. США

Показники	Обсяги на 1 січня			
	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Усього	6 315,2	6 346,3	6 322,0	6 294,4
Сільське, лісове та рибне господарство	16,7	15,9	18,2	17,8
Промисловість	109,6	118,2	123,7	107,7
Будівництво	1,3	1,3	0,9	2,4
Оптова та роздрібна торгівля	80,1	89,3	49,4	42,1
Транспорт, складське господарство	24,7	26,8	6,8	6,8
Інформація та телекомунікація	2,6	2,5	0,1	0,2
Фінансова та страхова діяльність	73,8	72,5	62,8	74,4
Операції з нерухомим майном	45,8	44,7	69,8	68,6
Професійна та наукова діяльність	5 953,2	5 966,4	5 981,0	5 966,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	0,4	0,5	0,4	0,5

Джерело: складено автором на основі [12]

З даних таблиці 2.4. можна зробити висновок, що найбільша частка прямих іноземних інвестицій в економіку України станом зосереджена у промисловості.

Туди було інвестовано 10,7 млрд. дол. США, що становить 27,3% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України. Друге

місце посідає фінансова та страхова діяльність, куди було спрямовано 74,4 млн дол. США, що становить 26,1% від загального обсягу інвестицій.

Замикає трійку лідерів операції з нерухомим майном, куди було спрямовано 68,6 млн. дол. США, що становить 13,1% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України. 42,1 млн. дол. було спрямовано в оптову та роздрібну торгівлю.

При цьому загальна сума прямих іноземних інвестицій в акціонерний капітал у 2019 році мав тенденцію до зменшення та зменшився на 118 млн. дол. порівняно з 2018 роком. Основне зменшення відбулось по прямим іноземним інвестиціям в промисловість та оптову та роздрібну торгівлю.

Розглянемо динаміку прямих іноземних інвестицій в боргові інструменти в табл.2.5.

Таблиця 2.5

Прямі іноземні інвестиції (боргові інструменти) за 2016-2019 роки, млн. дол. США

Роки	Прямі іноземні інвестиції в Україні	Прямі іноземні інвестиції з України
2016	7882,8	217,1
2017	7566,6	229,7
2018	8414,5	240,0
2019	8987,0	246,2

Джерело: складено автором на основі [12]

Дані табл.2.5. показують, що прямі іноземні інвестиції (боргові інструменти) в Україну зростають з кожним роком. Так, у 2018 році вони порівняно з 2017 роком зросли на 847,9 млн. дол., а у 2019 році порівняно з 2018 роком зросли на 572,5 млн. дол.

Розглянемо прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну з країн світу за 2017-2019 роки див. в додатку 1.

Дані показують, що найбільше прямих інвестицій в акціонерний капітал за досліджуваний період надходив з країн Європи та мав тенденцію до зростання. На другому місці за інвестиціями знаходиться Азія.

Одним з елементів міжнародної економічної діяльності є міжнародний рух робочої сили. Розглянемо на рис.2.7 кількість міждержавних мігрантів-громадян України за країнами в'їзду (виїзду) у 2019 році.

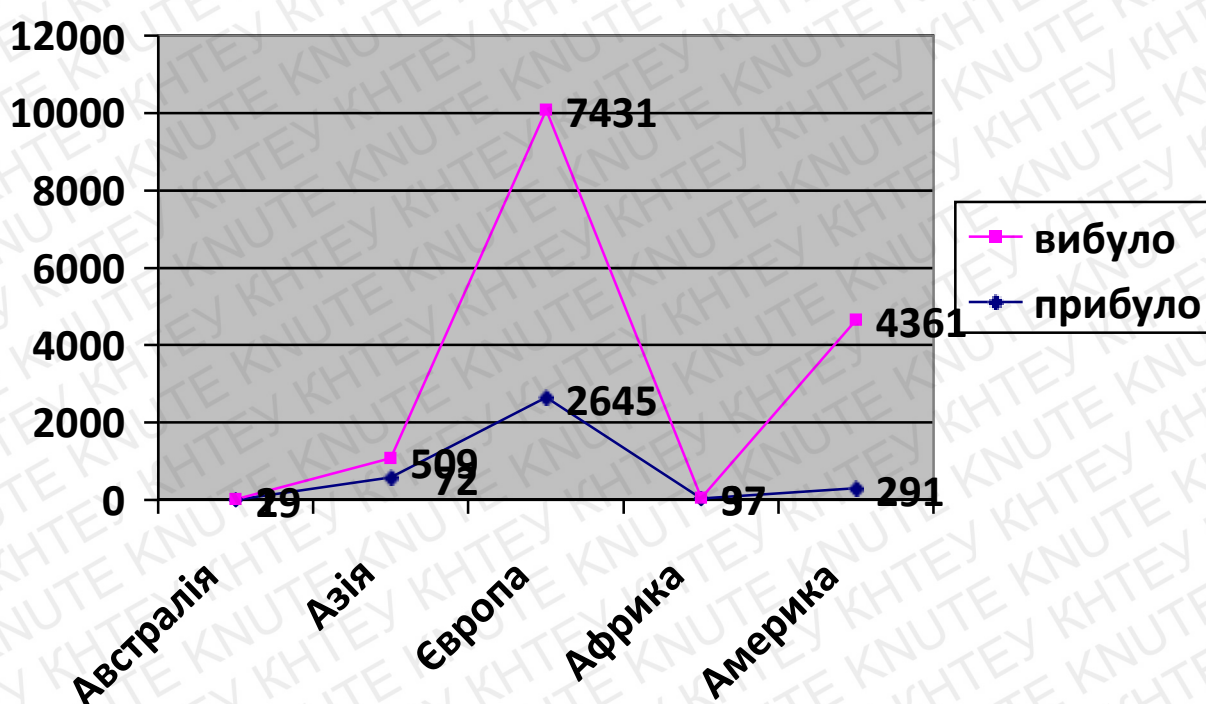

Рис.2.7. Чисельність міждержавних мігрантів-громадян України за країнами в'їзду(виїзду) у 2019 році

Джерело: складено автором на основі[12]

Дані рис.2.7 показують, що найбільша кількість громадян вибуває з країни ніж прибуває. Пріоритетними країнами за кількістю мігрантів є Європа та Америка.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМУ СВІТОВИХ ФІНАНСІВ

3.1. Домінанти інтеграції України в систему світових фінансів

Досліджуючи динаміку участі України в міжнародних потоках капіталу за роки економічного зростання, глобальної фінансово-економічної кризи та посткризового відновлення, зазначимо суттєвий вплив процесів глобалізації. Основні макроекономічні показники, що відображають рівень зовнішньоекономічної взаємодії України із зовнішнім світом, подано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка показників інтеграції України в світовий фінансовий простір ,
млн. дол. США

Показники	2017 р.			2018 р.			2019 р.		
	Актив	Пасив	ЧП	Актив	Пасив	ЧП	Актив	Пасив	ЧП
Прямі інвестиції	124629	45862	78767	128788	44805	83983	140853	52189	88664
Портфельні інвестиції	98	30569	-30471	128	32674	-32546	546	38575	-38029
Боргові цінні папери	97	28425	-28328	123	25549	-25426	516	33397	-32881
Інші інвестиції	102284	80474	21810	104315	77747	26568	110662	77816	32846
Кредити	1176	61255	-60079	1414	61792	-60378	1488	60984	-59496
Торгові кредити	8899	15014		8833	12420		8546	13504	

Джерело: складено автором на основі[12]

Дані табл. 2.6. свідчать, що за досліджуваний період зовнішні фінансові активи перевищували зобов'язання в частині прямих іноземних інвестицій у

2017 році на 78,7 млрд дол., у 2018 році – на 83,9 млрд дол., у 2019 році – на 88,7 млрд. дол.

Представимо на рис.2.8. чисту міжнародну інвестиційну позицію України за 2017-2019 роки.

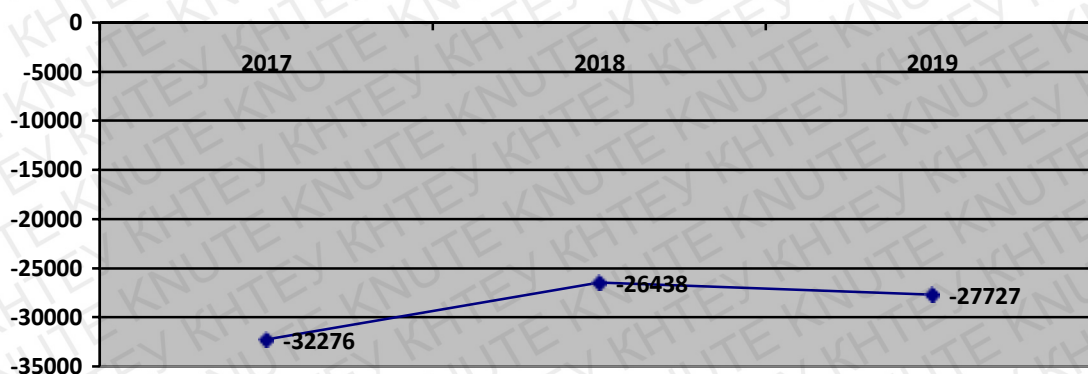

Рис.2.8. Динаміка чистої міжнародної інвестиційної позиції України за 2017-2019 роки

Джерело: складено автором на основі[12]

Дані табл.2.8 свідчать, що Україна є чистим боржником протягом досліджуваного періоду. Проте перевищення зобов'язань над зовнішніми фінансовими активами має тенденцію до зменшення, що є позитивним моментом. Представимо на рис.2.9 приватні грошові інвестиції з-за кордону в Україну за 2017-2019 роки.

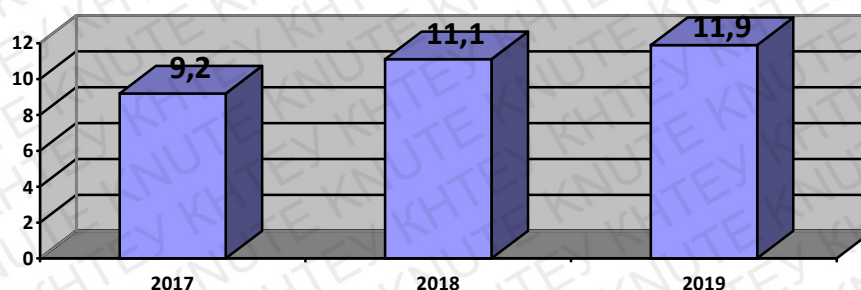

Рис.2.9 Динаміка приватних грошових інвестицій з-за кордону за 2017-2019 роки, млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі[12]

Дані рис.2.9. показують поступове зростання приватних грошових інвестицій в Україну з-за кордону, що пояснюється зростанням мігрантів з України.

Для оцінки положення України на світовому фінансовому ринку представимо на рис.2.10 динаміку валового зовнішнього боргу України за 2017-2019 роки.

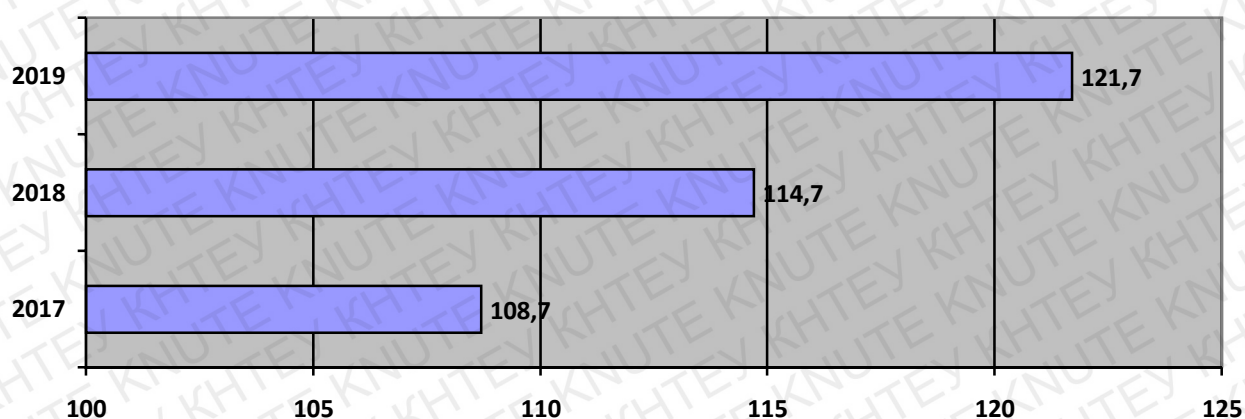

Рис.2.10. Динаміка зовнішнього боргу України за 2017-2019 роки, млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі[12]

Рівень зовнішньої заборгованості країни набув критичних значень, за сучасного стану принципів протиріч щодо здійснення внутрішньої економічної політики України з основним донором МВФ, подолання ситуації супроводжується нагромадженням не лише суто економічних, а й структурних проблем подальшого зростання.

Таким чином, стрімка лібералізація зовнішньоекономічної діяльності країни в період ринкової трансформації не призвела до автоматичного формування необхідних сприятливих передумов ефективного соціально-економічного розвитку, як і не дала можливості розвитку досконалої фінансової інфраструктури.

Всі країни, досліджувані в рамках індексу глобалізації, оцінюються за показниками, об'єднаними в три основних групи глобальної інтеграції [56]:

1) економічна глобалізація (обсяг міжнародної торгівлі, рівень міжнародної ділової активності, торговельні потоки, міжнародні інвестиції, тарифна політика, обмеження й податки на міжнародну торгівлю тощо);

2) соціальна глобалізація (рівень культурної інтеграції, відсоток іноземного населення, міжнародний туризм, міжнародні особисті контакти, обсяг телефонного трафіку, поштових відправлень, транскордонних грошових переказів, інформаційних потоків, розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури тощо);

3) політична глобалізація (членство держав в міжнародних організаціях, участь в міжнародних місіях (включаючи місії ООН), ратифікація міжнародних багатосторонніх договорів, кількість посольств та інших іноземних представництв в країні тощо).

За системою КОФ із 2016 року розрізняють де-юре та де-факто показники. Де-юре показники відображають торговельні обмеження, контроль за рухом капіталу, інші регуляторні обмеження вільної торгівлі, включаючи торговельні бар'єри, інвестиційні обмеження, обмеження доступу до інтернет-ресурсів, телебачення тощо.

Де-факто показники розкривають результати міжнародної торгівлі товарами та послугами, обсягів зарубіжних інвестицій, експорту високих технологій, міграції робочої сили тощо, засвідчують реальну участь країни в процесах глобальної інтеграції [20]. Тоді як де-факто глобалізація вимірює реальні міжнародні потоки, де-юре глобалізація вимірює політику та умови, які полегшують або ускладнюють просування всіх видів потоків [56].

Про зв'язок вітчизняної економіки із сучасними глобальними процесами свідчать дані, наведені в табл. 2.7, де представлено рейтингові оцінки масштабу

інтеграції окремих країн, зокрема України, у світовий простір за системою кількісного та якісного виміру глобалізації KOF.

Таблиця 2.7

Рейтинг України за індексом рівня глобалізації KOF у 2012–2017 роках

Значення показника	2012 р	2013 р	2014 р	2015 р	2016 р	2017 р
Індекс глобалізації						
Рейтинг	44	47	44	42	41	45
Значення	68,48	67,78	68,85	69,50	70,71	70,24
Економічна глобалізація						
Рейтинг	61	64	59	56	54	63
Значення	67,39	64,84	65,70	67,52	68,89	68,42
Соціальна глобалізація						
Рейтинг	69	69	70	69	67	63
Значення	57,02	57,78	60,06	59,95	61,06	61,05
Політична глобалізація						
Рейтинг	43	42	39	40	41	43
Значення	86,33	86,07	86,05	86,01	86,27	84,90

Джерело: KOF Swiss Economic Institute [40]

За інтегрованим індексом глобалізації KOF Україна займає середні позиції серед країн, стосовно яких ці показники розраховуються. Згідно з даними проведених досліджень з 2012 року спостерігаємо зростання індексу глобалізації України більш швидкими темпами порівняно з темпами зростання світового індексу глобалізації. Проте за світовим індексом глобалізації KOF Україна протягом 2012–2017 років залишається в п'ятій десятці рейтингу країн світу (у 2012 році вона має 44 позицію в рейтингу, у 2017 році – 45 позицію в рейтингу).

За рівнем економічної глобалізації спостерігається зниження рейтингу на 2пп. за останні 5 років (у 2012 році вона має 61 позицію в рейтингу, у 2017 році

– 63 позицію в рейтингу), за рівнем соціальної глобалізації відзначається зростання рейтингу на 6 пп. (у 2012 році вона має 69 позицію в рейтингу, у 2017 році – 63 позицію в рейтингу), за політичною складовою Україна посідає 43 місце в рейтингу.

Сьогодні Україна є членом більше сорока міжурядових та неурядових міжнародних організацій. За роки незалежності Україна увійшла до складу Міжнародного валютного фонду (МВФ, 1992 рік), Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР, 1992 рік), стала повноправною учасницею Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ, 1995 рік), повноправним членом такої впливової міжнародної регіональної інституції, як Рада Європи (РЄ, 1995 рік) [9, с. 11].

У 2014 році було підписано Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію України з ЄС), яка замінила Угоду про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною.

Такий поступ дає змогу перейти від партнерства й співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції. Політичну частину Угоди про асоціацію України з ЄС було підписано 21 березня 2014 року, економічну частину – 27 червня 2014 року. Водночас Україна є членом міжнародної продовольчої та сільськогосподарської організації (ФАО, 2003 рік) та Світової організації торгівлі (СОТ, 2008 рік).

Європейський союз і Україна зараз знаходяться в досить складному періоді своїх взаємин. Україна хотіла б оновити угоду про асоціацію з Європейським союзом. Напередодні 22-го саміту ЄС Верховний представник Європейського союзу у закордонних справах і політиці безпеки Жозеп Боррель під час зустрічі в Києві з українським президентом Володимиром Зеленським висловив стурбованість уповільненням українських реформ.

Повноправне членство України в Європейському союзі - один із зовнішньополітичних пріоритетів держави, закріплений в Конституції. Майже 58% українців, як показує недавнє опитування Центру соціальних і маркетингових досліджень "Соціс", виступають за вступ країни в ЄС. Однак можливий термін членства України в Євросоюзі як і раніше залишається туманним. Київ закликає Брюссель чітко сформулювати перспективу членства України в ЄС і ставить питання про оновлення угоди про асоціацію. Представники українського бізнесу пропонують понад 150 змін до чинної угоди. Перш за все мова йде про перегляд торгових квот. Відносини між Києвом і Брюсселем за останні шість років значно зміцнилися, проте останнім часом з'явився і ряд проблем.

Україна - пріоритетний партнер для Європейського союзу. Угода про асоціацію, включаючи створену в його рамках Поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі (DCFTA), підписану в 2014 році, є основним інструментом зближення України і ЄС. Україна реалізує амбітну програму реформ, спрямовану на прискорення економічного зростання і підвищення рівня життя її громадян. У число першочергових реформ входять боротьба з корупцією, реформа судових органів, конституційна і виборча реформи, поліпшення ділового клімату та зростання енергоефективності, а також реформа державного управління і децентралізація. З 2014 року ЄС і європейські фінансові інститути виділили пакет допомоги Україні в розмірі понад 15 мільярдів євро у вигляді грантів і кредитів на підтримку реформ [21].

За період дії угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі Європейський союз, як відзначають у зовнішньополітичному відомстві країни, консолідував міжнародну підтримку Україні і став її головним торговим партнером. Більше 40% обсягу всієї української зовнішньої торгівлі в даний час припадає на Європейський союз.

У липні Європейська комісія оголосила про рішення надати Україні один мільярд і двісті мільйонів євро під час пандемії COVID-19. Але вже на початку осені європейські чиновники почали обговорювати не тільки можливість призупинення фінансової допомоги Києву, але і ймовірність перегляду чинного четвертий рік безвізового режиму з Україною через атаки української влади на ключові антикорупційні органи.

Україна, інтегруючись у світову економіку, почала будувати відносини із міжнародними організаціями, насамперед із фінансовими, з метою забезпечення рівноправної участі у міжнародних інтеграційних процесах через ефективне залучення і використання кредитних ресурсів, створення умов для сталого економічного зростання та формування сучасної ринкової економіки [1, с.69]. Основною складовою стратегії фінансового розвитку України є поглиблення інтеграції вітчизняних фінансових посередників у світовий фінансовий простір. Потреба в цьому визначається двома основними факторами: дефіцит власних фінансових ресурсів, а також потреба в інноваційних фінансових технологіях.

Україна залучає іноземні фінансові ресурси в основному за допомогою міжнародних фінансових організацій. Кошти найчастіше йдуть на фінансування інфраструктурних проектів. Розглянемо в табл.2.8. динаміку обсягів кредитів (позик), залучених державою до спеціального фонду Державного бюджету України від урядів іноземних держав, банків і МФО для реалізації інвестиційних проектів у розрізі кредиторів.

Таблиця 2.8

Динаміка обсягів кредитів (позик) від урядів іноземних держав, банків і МФО для реалізації інвестиційних проектів у розрізі кредиторів

Кредитор	2018 р		2019 р		2020 р
	План	Факт	План	Факт	План
Міжнародний банк	6851,5	5781,7	6945,9	6845,2	7353,4

реконструкції та розвитку					
Європейський банк реконструкції та розвитку	2382,8	1818,4	2199,3	1789,4	2307,2
Європейський інвестиційний банк	6407,1	324,8	6225,0	234,7	6084,1
Кредитна установа для відбудови	1101,9	103,5	1372,6	98,9	1303,7
Уряд Французької Республіки	2499,6	0	4097,4	0	4727,9
Уряд Республіки Польщі	74,8	0	26,7	0	27,0
Усього	19499,6	9102,0	21161,3		21536,3

Джерело: складено автором [27]

Відповідно до свого мандату, Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) надає кредити державному сектору та надає державні гарантії. Сьогодні в Україні реалізується вісім інвестиційних проектів МБРР у сферах соціальної політики, охорони здоров'я, енергетики, інфраструктури та муніципального кредитування. Позики на суму від 150 до 450 мільйонів доларів. надаються на вигідних умовах (з одноразовою комісією 0,25%, терміном позики 17-30 років та пільговим періодом 4-10 років) [11].

Проект «Поліпшення охорони здоров'я на службі людям» передбачає підвищення якості медичних послуг у восьми регіонах України. Загальна сума позики становить 214,7 мільйона доларів. Реалізація проекту розпочалась у 2015 році, і сьогодні вибірка коштів становить близько 35% від суми позики. Кінець проекту заплановано на вересень 2020 року, тобто фактично залишився рік, протягом якого проект повинен бути завершений, а всі кошти повинні бути обрані відповідно до Угоди про позику.

Проект «Передача електроенергії-2» передбачає отримання позики МБРР на суму 330 млн. доларів США та фонду чистих технологій на суму 48,4 мільйона доларів, відновити станції передачі, модернізувати мережу передачі електроенергії та зміцнити інституційний потенціал НЕК Укренерго. Проект діє в Україні з 2015 року, і сьогодні вибірка становить 9,1% коштів МБРР та 0,5% суми позики Фонду чистих технологій. "Укренерго" активно працює над реалізацією проекту, але кінцевий термін його офіційного завершення - 30 червня 2020 року.

Ще для двох проектів рівень залучення коштів також є дуже низьким: за чотири роки реалізації проекту «Розвиток міської інфраструктури-2» він становить 17,8%, для «Проекту з підвищення енергоефективності у секторі централізованого теплопостачання» - 21%. Проекти спрямовані на надання допомоги українським комунальним компаніям. Їх реалізація передбачає фінансування робіт з відновлення систем водопостачання, водовідведення, переробки твердих побутових відходів, реконструкції систем централізованого теплопостачання тощо. Реалізація проектів утруднена, деякі кредити скасовано [15].

Проекти стартували в кінці 2014 року і будуть завершені в 2020 році. У рамках проекту "Розвиток міської інфраструктури-2" загальна сума позики МБРР після анулювання її частини становить 292,1 млн доларів, позики Фонду чистих технологій - 50 мільйонів Тернопіль, Вінниця, Черкаси. У рамках проекту з підвищення енергоефективності у секторі централізованого теплопостачання позика МБРР становить 180 млн. Доларів, Фонд чистих технологій - 50 млн. Доларів. Кредит отримують теплопостачальні компанії Харкова, Кам'янця-Подільського, Миколаєва, Херсона, Дніпра та Тернополя.

У наступному році всі існуючі проекти з кредитного портфеля МБРР будуть завершені, за винятком двох, термін дії яких закінчується в 2021 і 2022 рр. Позиковий портфель МБРР інвестиційних проектів становить близько 2,2

млрд. дол. США. Тобто на рік, що залишився, необхідно вибрати близько 70% коштів для проектів, що практично неможливо. Невибрані кошти буде скасовано.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), який є банком Європейського Союзу, надає Україні найбільший обсяг інвестиційного кредитування серед міжнародних фінансових установ протягом останніх трьох років. Він надає кредити переважно енергетиці, інфраструктурі та комунальному сектору, а також сприяє відновленню комунальної та соціальної інфраструктури в регіонах України, що постраждали від військового конфлікту [12].

ЄІБ надав позики для завершення будівництва метро в містах Дніпро та Харків (152 та 160 мільйонів євро відповідно). Кредит надавали на 25 років, що дає можливість реалізувати цей проект і вчасно повернути позику. ЄБРР також надав позику для цього проекту у подібній сумі (152 та 160 мільйонів євро відповідно).

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) є третім за величиною міжнародним банком за рівнем кредитування України та, крім державного сектору, займає приватний сектор. Основні сфери кредитування: енергетика, інфраструктура та фінансовий сектор. ЄБРР щорічно надсилає Україні від 600 до 1 мільярда євро.

На жаль, існує значна затримка у реалізації проектів ЄІБ та ЄБРР в Україні. Зокрема, в рамках проекту «Розширення третьої лінії метро в Харкові» з ЄІБ та ЄБРР 11 грудня 2017 року було підписано Фінансово-кредитну угоду на 160 мільйонів євро кожна. На сьогоднішній день угода з ЄІБ не ратифікована Верховною Радою України, внаслідок чого кошти для нашої країни відсутні. Передбачається, що останньою датою використання коштів буде 11 грудня 2021 року, тобто до кінця проекту залишилося трохи більше двох років. Сумнівно, що за такий короткий час місто Харків зможе це здійснити.

Проект відновлення гідроенергетики, що фінансується ЄБРР, працює з Україною з 2012 року. Проект передбачає модернізацію обладнання, що дозволить збільшити потужність гідроенергетики на 10%. У 2015 році для покращення кредитування ЄБРР запропонував замінити суверенну позику позиною ПАТ «Укргідроенерго», залученою під державні гарантії, на суму 180 млн євро. На кінець березня 2019 року було обрано кошти у сумі 22,94 млн. Євро, або 12,8% від суми позики. Завершення проекту - липень 2021 р. У рамках проекту «Зведене будівництво метро в Дніпрі», на який було виділено 152 млн. Євро, зразок становить 12% від суми позики, кінець проекту - 2021 [12].

Ми розглянули кредитні портфелі лише трьох МФО (МБРР, ЄБРР та ЄІБ) та лише інвестиційних проектів державного сектору та побачили, що значні кредитні ресурси залишаються невикористаними, що можна порівняти за обсягом з програмою МВФ для України:

1. кредитні ресурси МБРР у сумі 1,5 млрд. дол.;
2. кредитні ресурси ЄБРР — 723 млн .євро;
3. кредитні ресурси ЄІБ — 2,562 млрд. євро.

Всього сума невикористаних прямих інвестицій від міжнародних інвестицій складає близько 5 млрд. дол.

Найкращий приклад того, як несвоєчасне вирішення проблемного питання вплинуло на реалізацію проекту МФО, є ситуація з проектом “Незв’язаний фінансовий кредит – Інвестиційна частина” та проектом “Надзвичайна кредитна програма для відновлення України” (загальна сума двох проектів – 500 млн євро). Метою даних проектів є відновлення комунальної та соціальної інфраструктури східного регіону України. Проте незважаючи на те, що дані проекти були досить важливими, та необхідність закінчення строків їх виконання у грудні 2017 р., щодо першого вибірка коштів досі не розпочиналась, а за другим вона становила тільки 7,5 %.

Причиною вищезазначеного є наступні: невизначеність координатора залучення коштів для подолання негативних наслідків воєнної агресії на Сході України, відсутність розроблених критеріїв відбору проектів з урахуванням потреб регіону (порядку відбору) та належного бачення необхідних обсягів фінансування для відновлення головних інфраструктурних об'єктів у східних регіонах, а також задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб. Зазначене призводить до необґрунтованих обсягів залучення кредитних коштів МФО [15].

Інвестиції в економіку України залежать від місця України в світових рейтингах, які зазначено в табл.2.9.

Таблиця 2.9

Місце України в основних світових рейтингах [40]

Показник	2017	2018	2019
Глобальний індекс інновацій	56	50	43
Індекс введення бізнесу	80	76	71
Індекс інвестиційної привабливості	130	134	131
Індекс сприяння корупції	131	130	120
Індекс глобальної конкурентоспроможності ⁷⁹	79	85	83
Індекс економічної свободи	166	150	147

Дані табл.2.9 свідчать, що Україна займає низькі рейтинги та залишається інвестиційно непривабливою країною, що стримує її вихід на світовий фінансовий простір.

Чисельно інвестиційна привабливість держави визначається інтегральним індексом інвестиційної привабливості (International Business Compass (IBC), який випускається спільно міжнародною консалтінговою компанією BDO та Гамбурзьким інститутом світової економіки (HWWI). Індекс вимірюється за

п'ятибальною шкалою, де рівень 3 бали є нейтральним. Показники вище цього рівня є позитивними, нижче – негативними.

На кінець 2019 року Україна отримала 2,95 бала із 5 можливих та продовжує перебувати у негативній площині. Хоча у порівнянні з попереднім періодом показник Індексу дещо зріс (2,85 у першій половині 2019 року).

Таким чином, необхідно розглянути проблеми та перспективи імплементації фінансового ринку України в глобальну фінансову систему.

3.2. Діджиталізація як інтеграція України в систему світових фінансів

Сучасний стан фінансового ринку України показує нестійке положення до впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Ускладнює проблеми військовий конфлікт та глобальна пандемія. Крім того, розвиток ринку має дискретний та непропорційний характер, так як банківська система України зростає більшими темпами ніж інші складові фінансового ринку; в Україні відсутнє якісне законодавство щодо пруденційного нагляду; з'являється значна кількість «фінансових пірамід»; зростає недовіра населення до фінансових інститутів; збільшується питома вага проблемних активів банку; знижуються торги на вітчизняних ринках.

Всі ці проблеми стримують розвиток інтеграцію фінансового ринку України в глобальну фінансову систему.

Повноцінним учасником фінансової глобалізації наша країна не стала, та не стане в найближчі роки що обумовлено відсутністю у неї ефективних важелів впливу на глобальну фінансову систему.

Гривня не має статусу резервної або міжнародної валюти, і, відповідно, дуже незначно використовується в міжнародних фінансових операціях, що виключає можливість отримання доходів від емісії фінансових інструментів (як у США). Відсутність власної транснаціональної мережі банків, бірж,

юридичних і аудиторських компаній не дозволяє заробляти на глобальному фінансовому посередництві (як Великобританії) [8].

Операторами глобальних фінансових потоків, а також основними суб'єктами міжнародних фінансових ринків все ще виступають американські, британські транснаціональні банки, які фактично монополізували міжнародні валютні і фондові ринки.

При відсутності наднаціонального регулювання їх діяльності в умовах зняття обмеження на вільний рух капіталів в рамках діючої Ямайської системи вільно плаваючих курсів національних валют, а також біржового ціноутворення на ринках основних сировинних товарів, суверенні держави не в змозі проводити незалежну грошово-кредитну політику, в тому числі в сфері валютного курсу.

Проблеми економічної інтеграції України у світовий фінансовий простір є багатоплановими і передбачають вирішення наступних задач:

- 1) необхідно трансформувати національну фінансову систему на ринкових основах (зключається в трансформації сфер і ланок фінансової системи, а також принципів формування фінансових інститутів відповідно до міжнародних стандартів);
- 2) необхідно гармонізувати фінансове законодавство відповідно до міжнародних стандартів;
- 3) необхідно покращити загальний інвестиційний клімат;
- 4) необхідно забезпечити дієвий механізм міжнародних грошових потоків через систему міжнародних розрахунків;
- 5) необхідно організаційно забезпечити взаємодію та позитивну історію співпраці з міжнародними фінансовими організаціями (МВФ, ЄБРР, Світовий банк).

Головним показником розвитку фінансового ринку є індекс ПФТС. Станом на 30.11.2020 року значення його в Україні становить 507,53, хоча

мінімальна межа становить 1200, що свідчить про недосконалість фінансового ринку України.

Розглянемо в табл.2.10. умов розвитку економіки України трансформаціям світового фінансового ринку.

Таблиця 2.10

Характерні риси нової економіки в Україні

Умови світової економіки	Виконання Україною
Велика питома вага сфери послуг в економіці	Виконана умова
Збільшення витрат на освіту, науку та дослідження	В Україні відбувається поступове зростання даних витрат, але вони не відповідають витратам провідних країн світу. Проте можна вважати, що дана умова виконується
Прогрес інформаційної та комунікаційної сфер	В абсолютних значеннях показники незначні, тому можемо стверджувати, що умова не повністю виконується
Створення національної інноваційної системи	Дана умова Україною виконується, так як країна з 2015 року займається реформуванням даної сфери
Зростання значення освіти	Умова не виконується, так як в Україні лише 25 % мають вищу освіту
Інтернаціоналізація економіки	Виконання умови

З урахуванням загальних проблем інтеграції вітчизняного фінансового сектору, сформулюємо найважливіші перспективи світових фінансових ринків та інтеграції українського сектору небанківських фінансових послуг у світовий фінансовий простір (рис. 2.11).

Високі міжнародні стандарти та вигідна ціна	Суб'єкти ринку небанківських фінансових послуг, які хочуть бути конкурентоспроможними в рамках світового фінансового простору, мають дотримуватись високих галузевих стандартів якості фінансових послуг та продуктів, ефективного позиціонування на ринку, наявності ноу-хау, інформаційної й маркетингової підтримки. Конкурентний тиск дуже великий. Ціна продукту являє собою в більшості випадків найнижчу вигідну ціну з мінімальним рівнем прибутковості.
Більш високий рівень диверсифікованості та високий темп впровадження інновацій	Світовий фінансовий простір надає доступ до глобальної бази клієнтів - інвесторів і позичальників, які обирають між фінансовими посередниками, фінансовими продуктами, валютами, ризиками тощо. Ефективно діючи небанківські фінансові установи, отримуючи повноту інформації про світові потоки капіталів, споживчі потреби, можуть знайти нових інвесторів з різних ринків, що знижуватиме їх фінансові ризики
Більш висока ліквідність	Завдяки великій кількості споживачів і постачальників фінансових ресурсів світовий фінансовий простір полегшує процес пошуку залучення та розміщення капіталу.
Більш ефективний розподіл капіталу	Глобалізація та світовий фінансовий простір дають можливість більш ефективного розподілу інвестиційного капіталу, принаймні в середньостроковій перспективі. Інтеграція заохочує взаєморозуміння інвестора й позичальника в напрямі досягнення найефективніших інвестиційних можливостей за інших заданих умов у світовому масштабі.
Професійне управління ризиками	Глобалізація, інформаційні технології, фінансові інновації й сучасні теорії по управлінню портфелями активів дозволяють небанківським фінансовим посередникам виробити особливу систему управління та оптимізації ризиків: ризики поділяються, оцінюються, заново компонуються, ліквідуються й лімітуються. Таким чином, управлінням ризиками займаються компетентні особи або структурні підрозділи, які їх оцінюють, ідентифікують, приймають й контролюють.

Рис.2.11. Перспективи світових фінансових ринків в рамках інтеграції вітчизняного ринку небанківських фінансових послуг у глобальний простір

Таким чином, в умовах динамічного економічного розвитку та постійних змін в регуляторних нормах, інформаційно-технологічному середовищі вкрай актуально для фінансових посередників швидко адаптуватися до мінливих умов, так і на міжнародному ринку.

За роки реалізації стратегії «Європа 2020» проблеми країн ЄС залишилися ті ж: зростання економіки сповільнюється, а безробіття збільшується.

Сучасна стратегія ЄС дає зрозуміти, як Європа збирається виходити з кризи і як повернути сьогоднішню нестабільність в сторону розумного, стійкого і всеосяжного зростання та розвитку. Для досягнення необхідних результатів Європі знадобиться посилене управління економікою.

У контексті вирішення і подолання основних проблем в країнах-членах ЄС, і з урахуванням зовнішньополітичного пріоритету України - євроінтеграції - слід зазначити, що інтеграційні процеси ЄС неминуче впливають на стратегічний розвиток України [17].

Євроінтеграцію, по суті, можна розглядати як процес реалізації унікальних можливостей української держави і його громадян, відкриваються завдяки утвердженню нашої європеїзації. Інтеграція в європейський політичний, економічний і соціальний простір створить додаткові можливості для модернізаційного та інноваційного розвитку держави і суспільства.

Успішний приклад Європейського Союзу, навіть незважаючи на нинішні проблеми сучасності, демонструє можливість існування інтеграційної моделі. У цій моделі затверджуються нові принципи міждержавних відносин, які позбавлені недовіри і непрозорості, де національний суверенітет кожної держави.

В рамках інтеграційних об'єднань і при умови досягнення національних і використання конкурентних переваг України можна прискорити економічне зростання держави, підвищити соціально-економічний стан населення і здійснити реальну інтеграцію в глобальну економічну систему.

Європейський інтеграційний вектор для України є не тільки пріоритетним, а й перспективним. Але для покращення співпраці та відносин між Україною та ЄС основними першочерговими кроками повинні стати:

- підтримка засобами економічної дипломатії створення консорціумів і альянсів українських підприємств з потужними компаніями країн ЄС;
- впровадження сучасних форм міжнародного спільного фінансування стратегічних інвестиційних проектів;
- поширення інформації про інвестиційних потребах і можливостях в українському виробництві, в тому числі в сільському господарстві;
- налагодження практичного співробітництва;
- запровадження моніторингу ціноутворення в рамках ТНК, з метою запобігання ухиленню від сплати податків на території України;
- формування системи взаємного захисту інвестицій і протидії проявам недобросовісної конкуренції з боку представників, як країн-партнерів, так і третіх країн і т.д [21].

Розробка і впровадження дієвої стратегії економічного розвитку держави має надзвичайно важливе значення для кожної країни, і перш за все для України. Це головний документ, який визначає довгострокові цілі і напрямки соціально-економічного розвитку країни, шляхи і засоби їх досягнення. Але не можна розглядати євроінтеграцію як єдиний напрямок інтеграції в світовий фінансовий простір.

Відсутність чітких орієнтирів в напрямках економічної інтеграції обумовлює постійні коливання при виборі варіантів вирішення стратегічно важливих завдань: стійке і надійне забезпечення економіки паливно-енергетичними та сировинними ресурсами, забезпечення ринку збуту товарів, що мають потенційний попит в рамках СНД, країнах Балтії та східноєвропейських країнах. Конструктивним і найбільш реальним в доступному для огляду майбутньому варіантом вирішення цих проблем є прагматична співпраця з Російською Федерацією, країнами Середньої Азії та Східної Європи на двосторонній основі.

Проте пріоритетом все ж буде інтеграція України до ЄС, а саме секторальна інтеграція. В даному напрямку планується спрощення митних формальностей у торгівлі з ЄС.

Виділимо наступні аргументи в сторону євроінтеграції:

1. ЄС є великим ринком збуту
2. Торгівля з ЄС є важливим джерелом валюти.
3. ЄС може забезпечити українські підприємства виробничими технологіями.
4. Зростання України як транзитної держави
5. Підвищення економічних процесів.
6. Збільшення об'ємів прямих іноземних інвестицій.

Крім того, органами регулювання, а саме: Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Національною комісією, Міністерством фінансів України та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб було затверджено Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року.

Головна мета Стратегії - забезпечити подальше реформування та розвиток фінансового сектору України відповідно до провідних міжнародних стандартів та імплементувати заходи, передбачені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС та іншими міжнародними зобов'язаннями України.

В стратегії розвиток фінансового сектору виділений в п'ять основних напрямів:

- зміцнення фінансової стабільності;
- сприяння макроекономічному розвитку та зростанню економіки;
- розвиток фінансових ринків;
- розширення фінансової інклюзії;
- впровадження інновацій у фінансовий сектор.

7. Реалізація Стратегії 2025 створить умови для сталого зростання фінансового сектору України, підвищення його конкурентоспроможності в умовах інтеграції у світовий фінансовий ринок.

Представимо в рис. 3.1. аналіз ступу України до ЄС.

Сильні сторони Економічні вигоди: -макроекономічна стабільність; -додаткові інвестиції в українську економіку" -надання субсидій сільському господарству; - торговельного балансу; -спільні митні тарифи; -кількісні обмеження імпорту; -антидемпінгова політика; -протекціонізм і контроль експорту	Слабкі сторони: Економічні недоліки: -втрата конкурентоспроможності певних галузей; -складність переходу на європейський рівень; -квотування певних видів товарів
Можливості: -Економічні перспективи: -забезпечення розвитку- малого та середнього бізнесу; Слабкі сторони: Економічні недоліки: -втрата конкурентоспроможності певних	Економічні загрози: -можливе переміщення до України шкідливих виробництв; -використання України як сировинного придатку; -використання України як дешевої робочої сили

Рис.3.1 SWOT -Аналіз ступу України до Є

Отже, основними проблемами участі України в міжнародній економічній інтеграції є низький рівень соціально-економічного розвитку, низька

конкурентоспроможність виробництва, політична нестабільність, високий рівень корупції, нечітка модель інтеграційної політики тощо.

До перспектив України в інтеграційних процесах належать: високий економічний, науково-технічний, мінерально-сировинний і трудовий потенціал, вигідне економіко-географічне та геополітичне положення створюють об'єктивні умови для забезпечення взаємовигідного міжнародного поділу праці, спеціалізації, кооперування та інтеграції у міжнародний економічний простір.

Оскільки євроінтеграція має як переваги, так і ризики, Україні слід акцентувати увагу на використанні саме позитивних моментів євроінтеграції

ВИСНОВКИ

Аналіз основних теоретичних аспектів трактування дефініції економічної інтеграції, її виникнення та еволюції, можемо зробити висновок, що відсутнє єдине визначення економічної інтеграції. Підходи вчених та дослідників до трактування дефініції міжнародної економічної інтеграції змінювались та змінюються і зараз, так як еволюціонує і сама суть інтеграції. У сучасній науковій літературі основною суперечністю у трактуванні поняття міжнародної економічної інтеграції є визначення її як процесу зближення економік чи певного кінцевого стану як результату такого зближення.

Розглянувши різні підходи до тлумачення цієї економічної категорії та враховуючи сучасний стан розвитку інтеграційних процесів, запропонували наступне визначення міжнародної економічної інтеграції – це процес об'єднання економік країн, що інтегруються, кінцевим результатом якого є стан повної економічної інтеграції, коли політичні кордони більше не мають економічного значення. Крім того, щоб розмежувати поняття «глобалізація» та «інтеграція» необхідно зазначити, що глобалізація є більш широким поняттям, яке означає інтеграцію у загальносвітовому масштабі.

Переваги глобалізації:

поглиблення спеціалізації та міжнародного поділу праці;

– економію на масштабах виробництва; – міжнародну торгівлю на взаємовигідній основі;

– посилення конкуренції;

– зростання продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні, поширення передових технологій;

– можливість мобілізації значних обсягів фінансових ресурсів;

– доступність інноваційних засобів спрощення бізнесу та підприємництва, прискорення руху інформаційних потоків.

Негативні сторони глобалізації:

- неоднозначний вплив на економічний суверенітет країни;
- швидке поширення економічних збоїв та фінансових криз з одних регіонів світу в інші;
- безробіття, збільшення нелегальної міграції тощо.

Аналіз міжнародної економічної діяльності України та її інтеграції в світовий фінансовий простір показав, що тенденцію до зростання мають прямі іноземні інвестиції, експорт та імпорт, тобто відбувається розширення міжнародних зв'язків. Проте, за досліджуваний період імпорт значно перевищує експорт, том спостерігаємо від'ємне сальдо торговельного балансу. Крім того, за рахунок іноземних інвестицій фінансуються інфраструктурні проекти, але значна частина коштів залишається невикористаною, що значно стримує інтеграційні процеси.

Аналіз показав, що за досліджуваний період в Україні спостерігається від'ємна чиста міжнародна інвестиційна позиція, яка характеризує країну як чистого кредитора.

Загальний зовнішній борг України продовжує наростати. Все це разом з корупцією, відсутністю сталого законодавства, непропорційним розвитком фінансового ринку, відсутністю превентивного контролю в банках стримує інтеграцію України в світовий фінансовий простір.

До основних проблем перешкоджає розвитку інтеграційних процесів в економіці України, слід віднести:

1. Недостатній рівень внутрішньої інтеграції національної економіки.
2. Відсутність єдиної державної системи оцінки розвитку інтеграційних процесів в національній економіці, а також в економіках суб'єктів України.
3. Слабо розвинена інфраструктура, особливо незадовільний стан транспортних систем.
4. Непропорційний розвиток фінансового ринку.

5. Відсутність якісного регулювання банківського сектору.

6. Валютні коливання.

7. Низька інвестиційна привабливість.

Основними елементами стратегії виходу України на світовий фінансовий ринок повинні стати реалізація загальнодержавних проектів розвитку, визначення інвестиційного клімату та інвестиційного потенціалу держави, збільшення ступеня впливу фінансових інструментів на розвиток економіки.

Для здійснення інтеграції України в світовий фінансовий простір необхідно розбудувати сучасну інфраструктуру фінансового ринку на державному та регіональному рівнях акцентуючи увагу на розвитку фінансових інститутів. Крім того, в Україні потрібно створити нові інструменти ринку капіталу для виходу на зовнішні фінансові ринки з високим комерційним потенціалом. Також, потрібно створити певні інституціональні передумови для того щоб поєднати різновиди капіталу для досягнення конкурентоспроможності національної економіки на світовому фінансовому ринку.

Тому, в довгостроковій перспективі першочерговим напрямком соціально-економічної політики України є міжнародна інтеграція у світовий фінансовий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко В. О. Дослідження розвитку інтеграційних процесів у глобальній системі міжнародної торгівлі [Електронний ресурс] / В. О. Бабенко, В. І. Сідоров, В. О. Фірсанова, М. І. Бондаренко // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2018. - № 1. - С. 36-48. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2018_1_6
2. Багатеренко А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України / А. О. Багатеренко, К. В. Бакал, А. І. Винокурова, Б. О. Галімух, К. Т. Гейдарова., Д. В. Коваль, К. С. Літвінова, О. М. Маєвська, О. А. Мілованова, А. П. Ширіна, О. М. Гончаренко [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665>
3. Багатеренко А.О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України. URL : <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665>
4. Бакай В.Й. Регіональна інтеграція господарства України у міжнародну економіку: дослідження головних результатів регіональної інтеграції та виявлення провідних напрямів ефективності [Електронний ресурс] / В. Й. Бакай, І. І. Малащук, М. В. Федорчук // Причорноморські економічні студії. - 2017. - Вип. 17. - С. 157-162. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_17_32
5. Батракова Т.І. Інтеграція України у світовий ринок капіталу: проблеми та перспективи . Економіка і суспільство. №7, 2016 с.707-710.
6. Відносини між ЄС та Україною: інформаційна довідка, 6 березня 2018 р. URL : https://eeas.europa.eu/headquarters/headquartersHomepage/29685/node/29685_u
7. Волошко Н. О. Становлення та розвиток національної економіки в умовах міжнародної інтеграції України [Електронний ресурс] / Н. О. Волошко, І. Г. Курінна // Науковий вісник Ужгородського національного університету.

Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2019. - Вип. 25(1). - С. 63-67. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_25\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_25(1)_15)

8. Волошко Н. О. Міжнародна економічна інтеграція: концепція багатфакторної моделі становлення та розвитку [Електронний ресурс] / Н. О. Волошко, І. Г. Курінна // Інвестиції: практика та досвід. - 2019. - № 23. - С. 24-28.

9. Гордєєва Т. Ф. Інтенсивність міжнародної торгівлі як індикатор ступеня міжнародної торговельної інтеграції [Електронний ресурс] / Т. Ф. Гордєєва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2017. - Вип. 27(1). - С. 27-32. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_27\(1\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_27(1)_8)

10. Грищенко Є. С. Теоретичні аспекти визначення сутності міжнародної економічної інтеграції [Електронний ресурс] / Є. С. Грищенко, Н. Є. Скоробогатова // Економічний аналіз. - 2016. - Т. 24(1). - С. 16-21. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2016_24\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2016_24(1)_4)

11. Гужва І. Ю. Перспективи розвитку економіки України в умовах інтеграції до міжнародного ринку товарів та послуг [Електронний ресурс] / І. Ю. Гужва // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2016. - Вип. 17(1). - С. 19-24. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(1)_6)

12. Державна служба статистики України

13. Деліні М.М. Проблеми інтеграції України в світове співтовариство в сучасних умовах. URL : <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/12.pdf>

14. Джураєва О. О. Функція міжнародної інтеграції сучасної держави [Електронний ресурс] / О. О. Джураєва // Lex portus. - 2017. - № 2. - С. 51-60. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/LP_2017_2_7

15. Допомога ЄС Україні. URL : <http://eeas.europa.eu/headquarters-headquarters-homepage/1937/>
16. Заяць О. І. Моделі конкурентної сили міжнародних інтеграційних об'єднань [Електронний ресурс] / О. І. Заяць // Інвестиції: практика та досвід. - 2020. - № 15-16. - С. 40-46.
17. Зелінська О. М. Сутність та проблеми розвитку міжнародної економічної інтеграції [Електронний ресурс] / О. М. Зелінська // Економічний форум. - 2019. - № 4. - С. 19-25. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2019_4_5
18. Івашко О. Фінансова безпека України в умовах кризових явищ в економіці / Івашко О. // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки - РОЗДІЛ V. Гроші, фінанси та кредит. 2, 2015 - Ст. 61-66.
19. Карапетян Е. Міжнародний досвід використання кластерного підходу у розвитку інтеграційних процесів [Електронний ресурс] / Е. Карапетян // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2017. - Вип. 2. - С. 69-82. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2017_2_8
20. Козак Л. С. Іноземні інвестиції в економіці України / Л. С. Козак, Д. В. Цветков / Економіка та управління на транспорті. - К.: НТУ, 2017. - Вип. 4 - Ст. 109-115. <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2017-04/109-115.pdf>
21. Крамаренко Р. М. Міжнародна інтеграційна взаємодія з метою інноваційного розвитку [Електронний ресурс] / Р. М. Крамаренко, М. А. Кірик // Проблеми економіки. - 2016. - № 1. - С. 24-30. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2016_1_4
22. Кривенко Н. В. Розвиток теорій міжнародного поділу праці та міжнародна економічна інтеграція [Електронний ресурс] / Н. В. Кривенко // Інноваційна економіка. - 2017. - № 11-12. - С. 5-10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2017_11-12_2

23. Кривенко Н. В. Методи оцінки розвитку міжнародної економічної інтеграції [Електронний ресурс] / Н. В. Кривенко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2018. - № 3(1). - С. 140-147. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_3\(1\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_3(1)_30)

24. Маркевич К. Вплив інтеграційних процесів на надходження прямих іноземних інвестицій: міжнародний досвід та висновки для України [Електронний ресурс] / К. Маркевич // Теоретичні та прикладні питання економіки. - 2015. - Вип. 1. - С. 455-465. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpre_2015_1_47

25. Морозова О. Г. Зовнішньоекономічні зв'язки в глобальних інтеграційних процесах та їх вплив на міжнародні відносини [Електронний ресурс] / О. Г. Морозова, Ю. М. Галанова // Економічні інновації. - 2019. - Т. 21, Вип. 3. - С. 79-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecinn_2019_21_3_11

26. Онищенко С.В. Фінансова глобалізація як чинник впливу на бюджетну безпеку держави. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 12, част.2, 2017. С. 50-55.

27. Петухова В. О. Напрямки інтеграції України в глобальну систему міжнародної торгівлі [Електронний ресурс] / В. О. Петухова // Бізнес Інформ. - 2016. - № 6. - С. 36-44. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_6_7

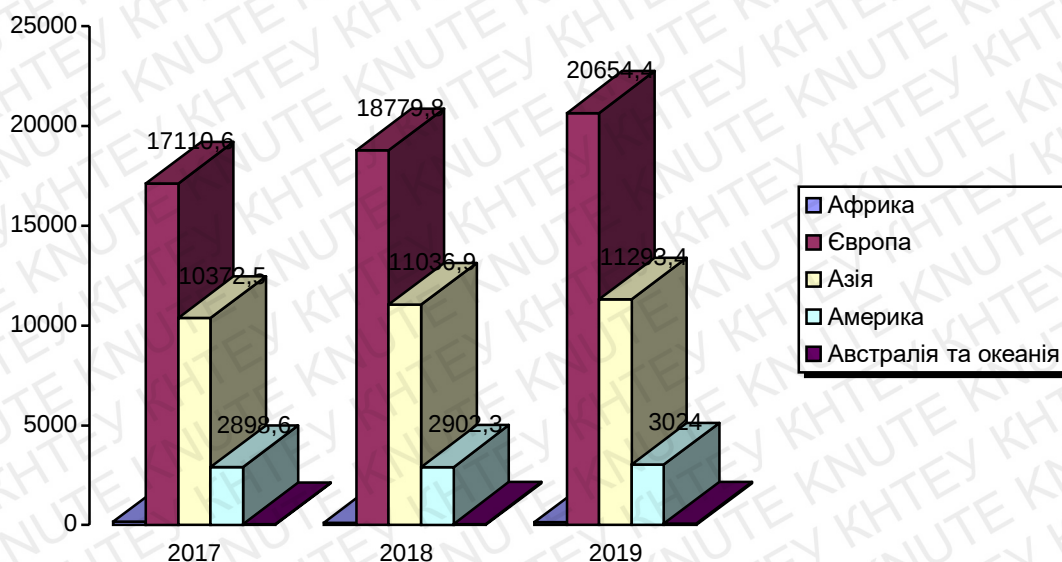
28. Пріоритети допомоги ЄС Україні: взаємовигідний рух назустріч. URL : http://www.ier.com.ua/ua/publications/regular_products?pid=5989.

29. Примостка Л.О., Чуб О.О. Фінансова глобалізація: сутність, форми прояву, наслідки. Фінанси, облік і аудит, 2011. № 18. С. 172-183.

30. Приходько І. В. Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції [Електронний ресурс] / І. В. Приходько // Економічний аналіз. - 2015. - Т. 19(1). - С. 91-100. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_19\(1\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_19(1)_14)
31. Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2019 році. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/minfin/sitemap/> (дата звернення 28.08.2020).
32. Ринейська Л. С. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями в умовах інтеграції у світовий економічний простір [Електронний ресурс] / Л. С. Ринейська. // Ефективна економіка. - 2017. - № 5. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_5_32
33. Стукан І.Ю. Фінансова глобалізація: сутність, етапи та наслідки. Європейські перспективи, 2015. № 1. С. 18-24
34. Ткаченко О. А. Економічні особливості міжнародної регіональної інтеграції [Електронний ресурс] / О. А. Ткаченко // Причорноморські економічні студії. - 2016. - Вип. 11. - С. 113-116. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_11_26
35. Тодошук А.В. Україна в інтеграційних процесах: ризики та переваги. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/168.pdf>.
36. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні / за ред. В.Юрчишин. Київ: Заповіт, 2019. 190 с
37. Федоришина О.О. Проблеми інтеграції України до Європейського Союзу. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1103>.
38. Шпак Н. Г. Дослідження впливу інтеграції на показники учасників міжнародної економічної системи [Електронний ресурс] / Н. Г. Шпак // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. - 2018. - Вип. 4. - С. 134-149. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rmegt_2018_4_13

39. Українці назвали головні перешкоди до євроінтеграції. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2495901-ukraincinazvali-golovni-pereskodi-dla-evrointegracii.html>
40. Dreher A. Does globalization affect growth? Evidence from a new index of globalization. *Applied Economics*. 2006. № 38 (10). P. 1091–1110.
41. Friedman J. *Oligopoly Theory*. Cambridge. 1989.
42. KOF Index of Globalization. URL: <http://globalization.kof.ethz.ch>. 21. Thompson H. *International Economics. Global Market and Competition*. 3rd edition. New JerseySingapore, 2011. 437 p.

Додатки

. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну з країн світу за 2017-2019 роки

Джерело: складено автором на основі [12]